

első korszaka. E téren nyomósabban 1824-ben lépett a nyilvánosság terére és pedig oly jelentékeny kísérlettel, mint „Hafiz perzsa költő divánjából ghazelák és töredékek” melyeket 1825-ben prózai fordítások követtek (a Felső-Magyarországi Minervában) arab és perzsa költőkből. Fábrián e műveivel eltérve atyja s anyai nagybátyja irányától, kik az ó-iskolához tartoztak, a Kazinczy nyelvújító köréhez csatlakozott s ez irány mellett mindvégig hiven is megmaradt. 1828-ban, a Tudományos Gyűjtemény szépliteraturai mellékletében a „Koszorú”-ban, próba fordításokat adott a svéd költészet akkor feltűnt remekéből a Frithjof-mondából (megj. 1825.) E kísérletével keletől északnak fordulva, Ossián oly nagy zajt ütött énekeit fordította le az eredeti gál mértékben s bocsátotta közre 1833-ban, három kötetben. Időközben több alkalmi verset és ódát, dalokat s kisebb költeményeket, saját neve s Nőzséri álnév alatt (az Aurorában) s egyéb dolgozatokat is bocsátott közre.

Irodalmi munkásságát az akadémia, mindjárt fenállása első éveiben méltányolván, őt 1832-ben levelező, 1835-ben pedig rendes tagjai sorába emelte, mely utóbbi minőségében székelt 1836-ban „A próza, és kifejlésének föltételei” című tartalmas értekezésével foglalta el. E mű végsoraiból idézünk néhányat, hogy kitűnjék, miképp gondolkodott Fábrián az irodalmi foglalkozásról: „Ama nagy műgond” — írja — „mely az aranykorbeli klasszikus írók nyelvén oly átalában szembeötlő, talán nem kevésbé tulajdonítható azon körülménynek is, hogy akkor, valamint az ékesszólásnak főrugója nem a haszonra és jutalomra való kinezés volt, egy a könyvirásnak egyedüli kecsesítő ingere a becsületben s szerzői szép hirben állott. Még ekkor a könyvirás kenyérkereső feglatossággá s alacsony nyerekedés eszközzé nem aljasult. Írói pályára magát csak az szánta, ki arra belsejében valódi hivatást érezett; nem úgy mint ma, midőn ez ösvényt, mint valamely nagy országutat, boldog boldogtalan egymásba ütközve tapossa. Valóban, ama haszonvágytól tiszta karakter, melyet a régi írónál el kell ismernünk, sokat tett arra, hogy magoknak s literatúrájuknak a klasszikai nevet megszerezhessek.” Ime, így gondolkodott, már 1836-ban, — s pedig mi volt akkor az irodalmi nyegleség és tolongás a maihoz képest! — Fábrián Gábor az irodalmi erkölcsről és méltóságról.

Ugyanez időben, aradmegyei hivataloskodása idjében, nevezetes szerepet játszott a politikai téren is. Mint Aradmegye táblabírája s az ellenzék vezérszónoka a megyei gyűléseken, ő adta az irányt amaz erős és szilárd tábornak, mely e mivel és értelmes elemekben gazdag megyét a szabadelvűek soraiba emelte. A szabadsági eszmék s a józan haladás és demokracia híve irodalmilag is kívánt használni ez ügynek, midőn 1843-ban Toqueville világhírű munkáját „A demokracia Amerikában”, egyikét a legnemesebb állambölcsészeti tanulmányoknak, magyarra fordította s kiadta; valamint a közmívelődésnek szolgált Heinsius Nevelésának átültetésével. Az aradmegyei szabadelvű párt vezérének Aradvárosi tisztelte meg azzal, hogy az 1848-diki (első pesti) nemzetgyűlésre képviselőjeül küldötte.

Fábrián elveihez hiven szolgált a forradalom ügyét, Pesten és Debreczenben,

mint a képviselőház tagja. S 1849. májusban az ujonnan alakított hétszemélyes tábla bírájává nevezett ki Vukovics Sebő akkori igazságügyminiszter által. E miatt a forradalom leveretése után, hadi törvényszék előtt is állott, de azok közé tartozott, kiknek a Haynau, elmozdítása miatti, dühe kegyelmet adott.

A keresetlenül mindenre rákényszerített otium Fábrián is visszavezérelte a magánéletbe s irodalmi foglalkozásaihoz, melyeknek második — termékenyebb és érdemlegesebb — időszakát ettől számíthatjuk. Az érettkor, — 55-dik évében levén már — a klasszikusok, s jelesen a rómaiak tanulmányát tette kiválóan kedvessé előtte. Ovid szerelmi költeményei lefordítása után egész szeretettel fordult a tusculanumi magány bölcsé Ciceró felé. Ennek összes leveleit, melyek a római köz- és magánélet árn és fényoldalaira oly érdekes világot vetnek, s melyekben egy nagy elme s gyöngeségeiben is szeretetre és tisztelemért sziv oly nemesen tükröződik, mind lefordította s terjedelmes magyarító jegyzetekkel hét nagy kötetben bocsátotta közre, a Kisfaludy-társaság erkölcsi támogatása mellett, mely e munkáért az érdekes író 1862-ben választotta tagjává s füzte szorosabban magához. Cicerója folytatásán ennek bölcsészeti műveit fordította, melyekből két kötet jelent meg. A Kisfaludy-társaság kebelében pedig Appulejus regényének (Cupido és Psyche egybekelése) fordításával s annak előzményeül „Pár szó a milésziákról” (a római regényről) című értekezésével foglalt székelt; ezt követte 1866-ban, értekezése a Satiráról; néhány év múlva (1872.) T. Lucretius Carus „Tanköteménye a Természetről” („De rerum natura”) melynek 1873-ban már második kiadása vált szépszerűssé s mégis már ugyanazon évben C. Valerius Flaccus nagy hőskölteménye az „Argonauticon” is megjelent tőle. Egyéb fordításai még: 1872-ben Rutilius Cl. Numa-tianus költői utelirásának fordítása, irodalomtörténeti tájékoztató bevezetéssel; s 1874-ben Tibull egy elégiája. Végre 1875 végén, midőn épen a 80 évet töltötte be, Horác híres levelét adá, a költészetről, oly elegáns, oly zamatos műfordításban, minőt egy nyolczvanas aggtól, hacsak nem Fábrián Gábor, senki sem várhatna.

1861-ben, hogy oda térjünk vissza, Arad város értelmisége ismét követelőzőlül léptette föl, de a pártok harcában többséget nem nyerhetett. Ellenben az 1863-s ki országgyűlésen az alföld e kitűnő városát tisztelen képviselte s a Deák-párt soraiban becsülettel és hiven küzdött. Ez időben Pesten lakva, élénk részt vett az akadémia munkásságában is, melynek ma már, Toldy kidölte óta nemcsak a nyelv és széptudományi osztályban legrégibb, hanem általában — harmadmagával egyszerre (1832. márcz. 9-én) választott — legrégibb tagja; valóban sok fiatalabbat, munkásságával, pihenni nem tudó tevékenységével megsegényítő!

Sorainkat e kis epigrammal zárjuk be, melynek első sorát az ő, Horác Ars poética fordításához irt ajánlásából vettük:

„Első újhóldján a kilencedik évtizednek,
Munkabíró agghoz, szól a baráti tanács:
E tizedet még munkának, de a tizediket majd
A nyugalomnak szánd — és koszorúdnak örülj.”

— á — r —

Dal a hervadt virágról.

Emlékeim közt egy virágot
Leltem, hervadtan színtelen;
Önként kigyúló ajkaimhoz
Emelte reszkető kezem.
Mig hosszan hosszan rátekinték,
Szemem könnyekkel lett tele,
S merengő lellem' áthatotta
A kis virág története.

Óh fessd le, fessd le azt a perczet,
Vigaszhoz emlékezet,
Melyben letörték ápolói,
A leggyöngédebb kis kezek!
Hideg szél szólt az elmulásról
A sárguló lombok között,
S az ég mégis hazug mosolylyal
Pompás kék színbe öltözött.

Jól tudtam én, hogy most előttem
Az elválás boruja van,
Melyben sok napnak gazdag üdve
Foszlik széjjel sugártalan.
És mégis a gyönyörnek árja
Emelte zajló lelketem:
Arcazáról akkor olvasám le
Az édes ígét, hogy — szeret!

A vágy vont, hogy lelkébe nézzek,
Soká csüngtem tekintetén;
Hisz rajta volt felirva nékem
Vigasz, boldogság és remény:
Soká nem tudtam elbocsátni
A mindig áldott kis kezet,
S egymás után hányszor rebegtük.
A fájó szót: isten veled!

Méltó-e ő a hév fohászra,
Mit lelkem érte felbocsát?
Oltárképül méltán díszíté
Emlékeimnek templomát?
Vagy tán azóta elfelejtett,
Írántam szíve már hideg?
S szerelmi boldogságom ábránd,
A melyben hasztalan hiszek?

Ereklye a boldog napokból,
Te üzd e bús kétségét el!
Hozd vissza azt a szép világot,
Melyért szívem még esekel,
Hadd képzeljem — mig látom arcát.
A melyen szerelem ragyog
S érzem valója szent varázsát,
Hogy tiszta és boldog vagyok!

Koroda Pál.

A CSUDÁLATOS TÖRTÉNET.

(Nagymama meséje.)

Írta Baksay Sándor.

VII.

Ákhábot eltemették Debreczenben. Halála híre mint a tűz, egy futotta végig az egész várost. Az eklézsia igen tisztességes temetést rendezett neki, s a püspök kijelentette, hogy ő maga fogja elpredikálni. Ez azonban nem volt elég; a deákság azt követelte, hogy a nagy harangot is meghuzzák a temetésére. Ezt már elutasította a konsistorium, mert a nagyharang csak püspököt vagy főbírókat illet, senkit más a világon. De mit törődtek ők a szokással! A seniornak maeskenét adtak, azután egész seregben felkerekedtek és a városi magistratust kérték meg, hogy vesse magát közbe és huzassa meg a nagy harangot. A tanácsnak nem is mert ellene állani a konsistorium.

Ott volt a temetésen az egész Debreczen. Mikor a koporsót kitétték a kollegium előtti térre és Ákháb két fia hajadon fölvel leborult a koporsóra, az egész nép

sírásra fakadt. Az éneklő deákok elkezdték a gyászos éneket, de megint abban hagyták a zokogás miatt. Háromszor újra kezdték, háromszor elhagyták. Utoljára a kántor kezdte a szokott éneket.

„Látod nagymama! mégis csak a debreczeni kántor a legderékabb ember egész Debreczenben. Ugy-e ő nem sült bele?”

„Nem fiam! a ki annyi koporsót lát, gyászosnál gyászosabb esetekkel, az igen megszokja a gyászt, és tud magán uralkodni, ha a szíve vérzik is.

Tehát a második levél — férje halálát tudatta Ákhábnéval. Azután fiai is megírták, a nagy temetési pompával együtt. De mit használt a szegény asszonynak minden pompa annyi keserűség mellett! Mit használt, hogy otthon is egy álló hétig szóltak a harangok! Hogy az egész előjáróság odajárt a parókhiára virrasztani, hogy otthon is prédikációval, búcsuzatóval gyász isteni tiszteletet tartottak a halott emlékére! Ez bizony édes fiam csak arra való volt, hogy kiüresítse a szegény özvegy kamaráját, mert ha az eklézsia azt mondta is, hogy ő tartja ki a virrasztót és a tort, azért az özvegynek sem volt az ingyenben. De hiába! ezt kívánta az illendőség.

Még oszlopot is faragtak neki és leállították a többi prédikátorok oszlopai mellé. Ha valaha Somosdon jársz édes fiam, nézd meg. Nagyon szép felirata van:

A HÚSÉGNEK ÉS SZERETÉNEK
EMLÉKEZTETŐ OSZLOPA
MELYET
DEBRECZENBEN ELHUNYT PREDIKÁTORA
NÉH. NEMES ÁKHÁB ANDRÁS UR EMLÉKÉRE
EMELT A SOMOSDI SZENT EKLÉZSIA.
Jer. XXII. 10.

Az emlékoszlop lehelyezése megint szertartással járt. A Pöröly Izráel koma mondott igen szép beszédet. Szegény Ákhábné úgy is megvigasztalódott a sok búcsuztatásban, hogy utoljára már sirni sem tudott. De mit tehetett róla, mikor tettetés nem fért a lelkéhez. Váltig szégyenlette, hogy csak ő maga van száraz szemekkel, a hol az egész közönség sir, — maga az orátor legelő. Némely embernek úgy jön az mint a parancsolat.

Hanem bezzeg megjött a siró kedve, mikor a temetőről hazatérve, a Pöröly koma ajánlatba tette, hogy a Pirók tehenet elvezetteti annak az ötven forintnak a fejében, a mit Ákhábnak Debreczenbe indultakor kölcsönzött.

Igen zokon esett neki. Vádolta a lelkétlen komát, a ki ez utolsó inségben megfosztja az egyetlen darab jószágától. Pedig Pörölynek igazsága volt; a magáét csak nem hagyhatta oda és Ákhábné ezer esztendei gondolkodás után sem tudta volna más módját találni a fizetésnek. Hanem az özvegy asszony — kivált ha apró gyermekei vannak — olyan követelő; azt hiszi, hogy mindenkinek kötelessége rajta könyörölni még a maga kárán is.

A következő vasárnap templom után megjelent nála az egész külső és belső előjáróság, és tudtára adták, hogy ahhoz a 10 öl fához, a mely az udvaron van, ne tessék ám mármost nyulni, mivel az a jövő évi konvenczióba van vágya a következő tiszteletesnek, a minthogy a megboldogult Ákháb uram is, — mikor Gergely-napkor közibénk jött, már az udvaron készen találta a konvenczió fáját. Ez ugyan a pro-

tokollumban nincs feljegyezve, de a régi öregek emlékeznek rá, mert itt mindig ez volt a szokás. . .

A pirók tehén után tehát a fá is oda! Szegény Ákhábné pedig e két cikket tartotta vagyonkájának.

Azután megmondták neki azt is, hogy ők már gondolkodtak is tiszteletesről, mert ilyen fényes eklézsia nem lehet sokáig lelkipásztor nélkül. Oda is voltak már meghallgatni a hétnyári tiszteletest, a ki jó szót is adott nekik. Csakhogy az nem jöhet mindszentnap előtt, mert még a borkalmát be akarja szedni. Addig hát ők maradást engednek a tiszteletes asszonynak, — a bérít is kiadják böcsülettel, csak-hogy fogadjon addig káplánt.

Ákhábné nyugodtan hallgatta az előjárók előterjesztését, de szíve gyötörődött belől. Tudta, hogy ez a dolgok rendje, de nem hitte, nem akarta hinni. Arra nem is gondolt, hogy hiszen ninesen semmije, hogy nincs egy talpalatnyi földje, a mit magának mondhatson, a hova kukoricaszárból és pozdorjából egy gunyhót összehákolhatson, a hová apró gyerekeivel magát meghuzhassa: minderre ő nem gondolt. Csak az jutott eszébe, hogy kelljen ő neki megválni ettől a háztól, a melynek falaiba és tégláiba ő az ő lelkének egy részét át-lehellette? Hogy lehet a világon olyan kegyetlen száj, mely azt merje neki mondani: Kelj ki innét! ez a ház nem tiéd?

Káplánt! de hogy fogadjon ő káplánt, egy idegen fiatal embert. Hol adjon neki szállást? A nagy szobát nem lehet, — mert az a maga családjának is szűk. Minden este őt ágyat kell abban bontani. A muzeumot pedig hogy adja oda, mikor abban az ő kedves férjének a drága könyvei vannak. Aztán ki tudja milyen lesz az a káplán. Mert sok kényes ember van ám a mai fiatalágban, a ki még a kávé is megvárná, pedig az nem telik. Némelyik még a eszimatizotgatást is megkívánja, de hát ki tegye, ha csak ő maga nem?

Sokféle fufangot kigondol ilyenkor a szegény özvegy. Ákhábné is elment az espereshez, és kérte, hogy engedje meg, hogy az ő József fia, a ki most négy éves deák, és két év múlva végez, kijöhessen ő hozzá káplánnak. Hiszen olyan jó tanuló, egész kész pap már.

Az esperes azt felelte, hogy az nem lehet, mert József még teológiát nem végzett, még zsidóul sem tud, még exegeiszt sem tanult, sem arkeológiát. Még ő neki két esztendeig kell tanulni, azután rektoriára, azután akadémiaira menni, belekerül nyolcz év, mig csak káplán lehet. Pedig a papság még a káplánsághoz is messze van. Hanem ha a fogadott fia, Áron, haza jönne, mikor a széniorátogot végzi, az ugyan jó volna, az ellen nem volna az esperesi hivatalnak semmi kifogása. A cenzurát is lehetnének, mert az emeritus széniorra mindig tekintet. Az ott rendes prédikátorrá is lehetne egy év múlva — ha nem kicsinyli — és annak az árnyékában ugyan meghuzhatná magát a tiszteletes asszony.

Szegény Ákhábné úgy fogadta ezt a tanácsot, mint valami angyali izenetet. Már bizonyos, hogy az isten Áront nézte ki eszközül, hogy általa a maga gondviselését megdicsőítse.

Noha teljesen meg volt győződve róla, hogy az anyakönyvet senki más nem sikasztotta el mint Áron, ennél fogva úgy te-

kintette őt, mint férje halálának és az egész családra borult gyásznak okozóját: de azért egy percig sem habozott tudatni Áronnal az esperes tervét, azért is, mert Áront még mindig fiaként szerette (oh édes fiam! a fiu elvetemedhetik, de az anya megmarad anyának), de főként azért, mert ezt a tervet úgy tekintette, mint egy szomorú történet örvedetes kifejlését, melyben az isteni bölcsesség ugyanazon kezeket választja az okozott sebek gyógyítójává, melyek a gonoszt elkövetették.

Áron nem választott Ákhábné levelére, és így Ákhábné kénytelen volt káplánt kérni. Rendeltek is egy jó szelid embert, Zsellér Gedeon nevűt, a ki bizony nem volt terhére az özvegynek. De ezzel egyszersmind ki volt mondva az is, hogy mindszentkor költöznie kell az ő édes szent hajlékából.

VIII.

Most hozzáfogott ahhoz, a mi harmincz esztendő alatt nem jutott eszébe. Pénzt csinálni, pénzzé tenni a mit lehet, eladni minden fölöslegest, mert ha költözni kell, drága a fuvar. Ludjait, pulykát, tyukjait maga hordta be a városra. A drága rézteszik, rézmozsár, rézüst, nagy mángorló, lugzó dézsa, bádóg zsirtartó-edények elkeltek a faluban olcsó áron. Buzatermését lábon eladta, mert a nyomtatók csak feléből, harmadából adják be a szemet, ha nincs gazda. Egy boglya szénáját megvette a rektor. Buzáját, kukoricáját a zsidó. Többet beárult az eladott holmiból kétszáz forintnál. A faluban is voltak adósai, a kik a mult évekről párbérelt tartoztak; azokat az ifju tiszteletes sorra hívogatta mind. Bizony egy sem lelkelte el, — megfizette mind, a ki nem fizethette, azt ajánlotta, hogy majd leszolgálja kocsival hurczolkodáskor.

Lassanként gyűlt a pénz. Nem tudom ugyan-e, mondják, hogy a vízkóros mennél többet iszik, annál jobban szomjazik. Ákhábné is így járt a pénzzel. Már háromszáz forintja volt — majdnem négyszáz darab ezüst huszas — egy kötött zacskóban ládafenekre téve. Soha ennyi pénz nem volt a házában egy esomóban: de most nagyon keveseslette. Ő is megkísértette, a mit minden szegény özvegy papné megpróbál; bement a muzeumba, sorra vizsgálgatta férje könyveit, lefejtette pergamen tábláikat (az öreg papok úgy hívják ezt, hogy palimpsestusokat keresett) ha nem találta-e valahol valami ott feledett összeget. Bizony nem talált ott semmit. . .

Ekkor ismét Áron jutott eszébe. Igaz, hogy még eddig nemtelenül viselte magát: de erre volt oka, ha oka nem is, legalább ürügye. Ha nem ő sikkasztotta el az anyakönyvet, méltán fájhat neki a elanusítás. Azt kívánni tőle, hogy haza jöjjön káplánnak és egész fényes jövőjét feláldozza: szintén önző gondolat volt, a minő csak egy özvegy asszony fejében fordulhatott meg. De lehetetlen, hogy a jogos kívánságot megtagadná. Ők 30 frtot adtak neki, mikor Debreczenbe küldötték; most azt visszaadhatja, mert van pénze elég.

Az özvegy asszony úgy örült a reménybeli 30 frtnak, hogy még a káplánnak is feltűnt az öröm.

Még aznap levelet irt Áronnak.

„Édes fiam! A multkor küldött levelemnek, a melyben káplánnak hívtalak haza, még nem vettem tőled mássát. Már azon is gondolkodtam, hogy hátha el is veszett

KÉPEK GÖRÖGORSZÁGBÓL.

MARATHON MEZEJE. (Rottmann festménye után.)

AZ AKROPOLIS ATHÉNÉBEN.

a levél, mert a postások könnyen felbontják, azt gondolják, hogy a mi levél Debreczenbe tanuló ifjunak szól, abban mindnyájában pénz van. Mert sok panaszt hallottam már, hogy a tanuló ifjak nem kapják meg az atyjok levelét. Hát jobb is

pedig bizony édes fiam azt is sajnálom, mert nekem most minden krajczárt meg kell nézmem, hogy mire adok ki, mert nincs már keresóm. Ezt a levelet is azért küldöm, hogy a mit hol lehet, a vagyonom hulladékaiból összeszerezhessenek. Emlékezhetsen

nem interesre adtuk. Ezt sem kérném, ha az Ur így meg nem kesergette volna a szívemet és ha nem tudnám, hogy te azt könnyen megfizetheted, mert azt hallom szépen van pénzed. Édes fiam! tudod, hogy mi neveltünk edellel, ruházattal,

FARKASLAKOMA.

szeretem, ha az a levél elveszett, mert nagy meggondolatlanság volt azt követelni, hogy te a te szép pályádról lemondj csak azért, hogy énnekem ideig-óráig való segítségemre lehess. Hanem hogy ez a levél el ne vesszen, receptisse mellett küldöm,

rá édes fiam, hogy mikor Debreczenbe elbocsátottunk, atyád 30 vrtot adott, — látta az a kocsis is, a ki bennünket a városba bevitt. Most hát arra kérek édes fiam, hogy azt a 30 forintot fizesd vissza nekem, az interjét nem is kívánom, mert

isten és emberek előtt való sok könyörgésünkkel, azért ne légy háladatlan, mert úgy áld meg az Isten. Vessed kenyeredet a víz mellett, és sok napok mulva megtalálad azt. Ennekem már nem sokáig lesz maradásom Somosdon. A ki azt parancsolta

hogy bujdosom: meg is mutatja a helyet, a hol lehajthassam fejemet. Tenéked pedig édes fiam ugyanaz a mennyi Hatalmasság vegye kezébe szivedet és áldja meg utaidat, ezt kívánja a te holtig szerető anyád."

„Már én csak nem aláztam volna meg magamat annyira, hogy ilyen szép levelet írjak annak az utálatosnak. Ugy-e nagymama, te sem írtál volna?"

„Oh édes fiam! a kinek nyolez gyermeke van, annak nem szabad tudni, mi a büszkeség. Őzvegy asszonyok nincsenek más gyügyere mint az alázatosság. Nem szabad azt elvetni, mert az isten adta neki."

Árhábné rövid idő múlva megkapta Áron levélét. Reszkető kezekkel bontotta fel és elhalványodva olvasta. Két sort sem olvasott el, kiejtette kezéből és össze-rogyott.

(Folyt. követték.)

Képek Görögországból.

I.

Az akropolis Athénében.

Az ókor majd mindenik nagyobb városának volt egy kis vára is (görögül akra), melyet többnyire magánosan emeltek halom, vagy meredek szikla tetőjére építettek. Ha e várheység fennsíkja oly terjedelmű volt, melyen a szükséges védelmi épületeken kívül még más épületek számára is jutott hely, a város védistenének vagy védistentjének imaházát is oda építették a vár falain belül. Ha még azon kívül is maradt hely, a középületeken kívül az uralkodók, papok és a város vagy ország tekintélyesebb polgárainak fényes palotái is ott emelkedtek, s akkor a vár egész kis várossá nőtte ki magát, melyet akropolisnak (fellegvár, magas város) neveztek. Görögországban és a görög gyarmatokban mintegy negyven ilyen akropolis emlékezik a történeti adatok.

E görög fellegvárak közt első helyen az athénei akropolis áll, mely az általa védett városnál jóval régibb. E kopár szikla nem csupán Görögországnak, hanem sok tekintetben az egész föld kerékének is egyik legnevezetesebb pontja. Magassága nem sokkal több 125 méternél, de háromfelől szerfelett meredek s csakis a város felé tekintő nyugati oldalról közelíthető meg. A fennsík valami 280 méter hosszú s szélessége 52 és 125 méter közt változik. E kopár fennlápnyon emelkedtek a hajdanok legdiszesebb épületei, a szebbnél szebb imaházak, melyek közt Erechtheus, attikai hősé, az Erechtheion, és isteni védnöké, Pallas Athénéé, a világhírű Parthenon, álltak első helyen.

Themistokles idejében, Krisztus születése előtt a 450-ik év körül a vár, Herodot leírása szerint, egyszerű fakeritéssel volt körülvéve, melyet a persák a templomokkal együtt elégettek. Hanem a persák háború elmulva Perikles 13 millió tallérnyi állami kincset gyűjtött, mely az akkori viszonyok közt óriási összeg lehetett, s Iktinos építész és Phidias szobrász segítségével az akropolisi pazar fényvel kezdé fölépíteni és feldiszníteni. Hozzáférhető oldalát megerősítették s hatalmas lépcsőzettel díszítették föl, mely a bemeneti csarnokokhoz (Propyleumok) vezetett föl, melyeknek, régi egyptomi szokás szerint, egyetlen imaház elől sem volt szabad hiányozniok. E csarnokokon végigmenve, Athéné isteni védnökének, Athéné Promachosnak 70 láb magas szobrát pillantá meg a belépő; az akropolis valamennyi zegé-zugát templomok, szobrok, festmények, szent edények, szóval mindenféle művészeti tárgyak töltötték be; arany, elefantcsont és nemes érczek csillogtak a nap sugaraiiban, melyek a szent hely olajberkeinek lombzatain alig tudtak keresztül hatolni. Magasztos érzelmeket, imádat és lelkesültséget keltett minden újabb lépés azoknak szívében, kik e szent várhegyre följutottak, melynek nagyszerűségben és műbeesben akkortájt aligha volt párja.

Mennyivel más kép tárul az Athéné felé közeledő utas elébe most, Perikles kora után több mint kétezer évvel! Az akropolis hajdani fényének, nagyságának és dícsőségének még árnyéka is alig van meg többé. Az egykori

büszke várhegy most elhagyatva, romjaiban hever. Az új Athéné színe-jáva leköltözött a várhegy lábaihoz és nagyon keveset látszik törödni a hajdani művészetnek körülte szét-szórta heverő maradványaival. Bár a mostani görögök, kik magukat büszkén autochthonoknak, vagyis Athéné eredeti régi lakóinak szeretik nevezni, őseik szokásaihoz ma is erősen ragaszkodnak, még sem tudnak ellenállni az európai polgárosodás hódító hatásának, sőt Nyugot műveltségét a régi athéneiek nagyra becsülik és tárt karokkal fogadják, a mi különben csak dícsérendő nálok, mert a régi Hellas szellemi nagyságát a maguk erején úgy sem érhetnék el többé soha.

Rajzunk tárgya különös vegyületét képezi a multnak és jelennek. Modern színjáték majdnem háromezer éves színpadon! Az előtérben az új-görögök inneklik a nagy bőjt elején eső karneváljokat a régi Athénének még ma is nagyszerű romjai között; a háttérben pedig az akropolis tekintet alá sziklaesücséről, mintegy elmélkedve ama közmondás jelentőségén, hogy: „más idők, más emberek!" Hajdan egészen másféle játékok és mulatságok esalogatták össze Athéné lakóit a várhegy lábaihoz. A nemzeti ünnepek és játékok a régi görögök társadalmi életében jelentékeny szerepet játszottak és a szellemi előhaladás legfontosabb mozzanatai voltak. Ott versenyeztek a görög ifjak egymással úgy a testi ügyesség, mint a lelki jó tulajdonságok kimutatásában s ott jutalmazták meg azokat, kiket a nemzet bőlesei a versenyterén győzteseknek ismertek el. Ama régi korbeli nép-ünnepek emlékei ma is föltalálhatók Görögországban sok helyen, természetesen annyi különbséggel, hogy az egykori pogány szokások keresztényen mázzal vannak bevonva, de a mai korbeli görögök nemzeti ünnepeiben s főleg farsangi mulatságaiban hiába keresnők a klaszszikus kor lelkesültségét s feszelten vídamságát. A több századig tartott elnyomatás kitörölhetetlen nyomokat hagyott az egykor szabad, életvidám görög nemzet lelkületében.

„Az athénei karneval" — írja Proust francia utazó, ki az 50-es évek alatt Görögországot beutazta s egy telet Athénében töltött — „nem egyéb, mint a párisi boulevardok farsangi mulatságainak utánzása; a kettő közt csupán az a különbség, hogy az athénei karneval csendes saturnáliái a rendőrség felügyelete alatt szoktak végbe menni. A karneval Görögország fővárosában tulajdonképpen akkor születik meg, mikor más helyen már a temetéséhez fognak, t. i. a bőjt első napjain. A papság minden évben kárhóztatja és elátkozza ezt az ünnepet, hanem a nép a kárhóztatás és elátkozás dacára is minden évben megüli azt."

E mulatság a világ legszebb, leghíresebb és legklasszikusabb helyén megy végbe, a Stadion és Hadrianus császár diadal-íve között, az akropoliszal szemben, az olympi Jupiter templomának lábainál. Ott kanyarog a tánczólok vídám, hosszú láncolata e nagy történeti emlékekben gazdag helyen a lyra és tambura monoton hangjai mellett, s a táncz után a bőjtöt nagyon egyszerű, olajbogyókból, kaviárból és pörkölt kukoricából álló lakomával kezdik meg és szentelik föl. E bőjt, melyet a görögök bálmulatos lelkiismeretességgel tartanak meg, becsületére válik az ujkori hellének gyomrának és — vallássosságának.

II.

Marathon mezeje.

Alig husz angol mérföldnyire Athénétől északkelet felé Marathon híres csatamezejére érkezik az utas, hol Miltiades athénei vezér Krisztus születése előtt a 490-ik évben a persák óriási hadseregét tönkre tette. Az Athénéből vívó ut a Parnes-hegység magaslatairól délkelet felé ereszkedik alá a síkságra, mely maga is északról délkeleti irányban terjed a marathoni öböl, mely majdnem félhold alakú, s két szarvát a tengerbe nyúló két előfok képezi. A hasonnevű faluska egy közel levő kis völgyben fekszik, melyen szintén Marathon nevű kis patak kigyózik végig. A fokok közelében sással és náddal borított mocsárok terülnek el. A déli mocsár és a patak közt van az úgynevezett „Soros", az elesett vitézek sírhalmá: egy magas töltés, veres homokból alkotva, mely tíz láb magas és száz láb kerületű.

A térség száraz és kopár szántóföldekből áll és egészen sima. Nincs ott sem növény, sem

ház, csak imitt-amott emelkedik egy-egy alacsony ajtaju és szik ablaku kis fehér kápolna; néhány ókor legel a déli mocsár közelében, míg néhányval szántanok. Az öbölben, mely a keleti és délkeleti szeleknak nyitva áll, csak néhány hajó köt ki néha elvértve. Marathon mezeje 351 kilométernyire van Athénéktől, hajdan Herkulesnek volt szentelve, kinek leánya Makaria, itt áldozta volt föl magát. Talán ez is elősegítette a győzelmet, melyet a görögök itt a persák fölött vívtak. A forrás is, mely a persákra nézve annyira veszedelmessé vált mocsárt táplálja, Makaria nevet viselt; talán annak emléke is buzditá a küzdőket, mikor a Herkules fia Eurystheuson, Perseus unokáján, e forrás mellett győzedelmeskedtek. Theseus is e síkságon ölte meg ama szörnyeteget, mely a vidéket pusztította és a melyet Herkules Kréta szigetről hozott magával. Pán igerege, hogy a harcban részt vesz, nem kevésbé lelkesíthette a görög ifjakat. E mondat később a történelemhez vegyültek. Parrhasius festő, Phidias rokona, az athénei Poikilé (képesarnok) falaira lefestette a marathoni csatát. Miltiades mellett látszott Kallimachus, a jobb szárny vezére és Cynaegirus, Aeschylus költő testvére, ki a marathoni csatában kitüntette magát. A futó ellenség hajóját jobb kezével megragadta s miután ezt levágták, balkezelével fogta meg azt, s miután ezt is elvesztette, fogaival tartá a hajót. Hazánkban is volt ily hős 1848-ban, egy Farago nevű vitéz, az Ernő-zászlóaljából, a nagy-szombati csatában, ki a zászlót balkezelébe fogta, mikor a jobbot levágták s miután balkarját is elveszté, fogaival közö szoritotta azt. Parrhasius képen Minerva, Herkules és Theseus a földből emelkednek föl, míg a háttért a kikötőbe evezett hajók foglalják el és közelebb az athéneiek vannak ábrázolva, kik a persákat a mocsárokból és a tengerbe kergetik. A marathoni csata a „Győzelem templomának" párkányára is föl van faragva, hol még most is láthatók a persák katonák félhold alakú pajzsokkal, iverikkel és nyilakkal; széles görbe kardjaikkal, bő lábravalóikkal és phrygiai süvegeikkel. Az athéneiek ellenben csak paizsokkal és könnyű öltönyökben vannak ábrázolva.

Rajzunk a görög tájképeiről híressé vált Rottmann német festő igen szép olajképe után tünteti föl Marathon csataterét. A kép eredetije a müncheni képtárban (Pinakotheka) látható. A művész a tenger felől előrohadó zivatarban, melynek hatása néhány gyökerestől kitépott fán s a síkságon elvadultan tova száguldo mén jédségen már is észrevehető, ama kelet felől gyakran előtört nagy veszélyeket akarta jelképezni, melyek a szép Görögországot annyiszor fenyegették végpusztulással.

Farkaslakoma.

„Superior stabat lupus..."
Phaedrus.

Nem egészen a régi kor meseköltője értelmében, de mondhatjuk, hogy a farkas felülke-rekedett, s a ritka zordon tél arra szorítja, hogy a lakott helyek tözsomszédságában, sőt épen közepette kísértgesse meg a „farkas-bárány" mese gyakorlati alkalmazását.

Képünk valóban idényszerű, mert ez idén a harmadik tél is reánk támadott, s oly roppant hólepellet takarta le a természet különben bőven megrakott asztalát, hogy csak a róka-furfang juthatott még egy-egy sovány falathoz.

Csak így történhetett meg, hogy így irhatunk: a farkasok a magyar főváros budjai részét nyugtalanítják, behatolnak a házak udvarába s ha egyebet nem kaphatnak, legyilkolják, elviszik a ház hűségét, az ebet! Ez így van és megérdemli a bejegyzést a város krónikájába, mert ritka keménységű télnek is ritka jelensége."

E jelenség egyszerűsége hatalmas bizonyítéka azon mondásnak: „A szükség törvényrönt." Az éhség gyötrelmei kétféleképpen hatnak az állatokra, s a hatás e különfélesége szerfelett érdekes.

A nemragadozó állatok az éhség nyomása alatt némileg szelidülnek, leteszik a bizalmatlanságot, óvatosságot.

A mag- és rovarelvő madarak tündökölnék e kényszerű bizalmaskodásban.

* Jókai Mór a „Hon" egyik tárcájában lejegyezte József főherceg nyomán, hogy a negyvenes évek valamelyikében egy farkas a királyi várig hatolt s ott József nádor golyója terítette le!

A mikor a zuzmára törésig szállja meg a fák ágait, törzseit, a körök csücsét, mely még kilátszik a hólepel alól, akkor a falu, sőt a város utcai is benépesülnek oly szárnnyal vendégekkel, a melyek másféleképpen váratlan kerülnek az emberlaktá helyeket. A sármányok, a pintyökök, néha a kenderikék is a verebek, pipiskék, varjúk és csókák közé vegyülnek s a kerékvágások között szedik a sovány, izetlen táplálékot; a czi-negék társasága az ablakárnyékokat szállja meg s repedéseikben keresi az alvó rovarokat, néha egy-egy betéved a kamarákba, folyosókra, istállóba; a fúrge kis ökörszem az ölle rakott fák közeiben keresgél s egérszerűen onogtat ki s be. Ha ilyenkor egy-két napon át egy bizonyos időben, alkalmas helyre táplálékot szórunk, abban gyönyörködhetünk, hogy az éhező kicsinyek jóval a szórás előtt, ereszknek, fákön, sövények ülve, lesve lesik jövetelünket, holott a nyári élet boldogságában messze kerülnek tőlünk.

A ragadozók vakmerőkké és vérengzőkké lesznek; nem kérnek, hanem rabolnak. A róka ezer fufanggal beveszi magát a tyukketrecekbe, s valódi alattomos tolvaj létegre egyenesen üzi csinjeit.

A farkas az erők egyesítésében keresi véres sikerét, s az éhségtől erősen zaklatva, letesz természetes gyávaágáról, reáront a juhakra, szembeszáll a nyáj őrcével, az ebbel, sőt magával az emberrel is, természetesen az utóbbival csak önvédelemből.*

Ilyenkor az alapjában gyáva, orzó állatban kifejlődik mindazon rossz tulajdonság, a mely a mesékbe, példabeszédekbe és hasonlatokba segítette.

Falkába egyesülve, a kutyafélék természetének megfelelően, legfőképpen tervszerűen vadász: egy-kettő hajt, a többi elállja az utat; vagy bekeríti az áldozatot, hogy azután egyszerre megrohanhassák. A megrohanásig összeműködnek; de mihelyt a prédát lefogták, kiüti magát a farkas irigység és roppant dulakodás, morgás, agyarkodás között kapkodják el egymástól a kőzöket.

E dulakodás teszi oly borzasztóvá a farkaslakomák helyét: a hó le van taposva, vértől, szőrtől szennyes.

Bár a tél ridegsége ugyancsak közelünkbe hozta az ordas társaságot, képünk messze elvezet. A megkapó jelenet Oroszország pusztáiban játszódik. A „Trojka" ostorosa kidült a nagy hajrában, a melyet a farkasfalka a repülő szán után csapott, s prédál esett az éhezőknek. A hús javával csakhamar beteltek; de másnapra ismét felkeresik a közben hófúvás alá temetett mulatság, melyen nappal a hollók, varjak, kárógó, civakodó serege lakmározott. Most a hold észrevétel nélkül felváltja a napot, a közeledő farkasok üvöltése felriaszítja a madársereget, mely a berekbe vonul. Ezentúl csak üvöltés és az őszsergőt esontok reesége zavarja a sivatag esondjót.

Mire a tavasz felébred s zöld szőnyegével befutja a pusztákat, csak a kifehéritett lökoponya és a paták őrzik meg nyomát az állatvilág téli nyomorának.

H. O.

Rajzok az Egyesült-államokból.

IV. A „surprise party"

A *farmereket*, főképpen a Mississippitől keletnek, nem olyanoknak kell képzelnünk, mint a minők a mi parasztaink. Ezeket csupán a mi nagyobb földbirtokosainkhoz hasonlíthatjuk. A kézi, azaz a házi és mezei munkákat a cselédség végzi, a gazdagabbaknál egy „steward" felügyelete alatt, míg a szegényebeknél maga a tulajdonos végzi az ispáni teendőket.

A farmerek nejei és leányai a legnagyobb kényelmet élvezik, főképp az utóbbiak, ha nincsenek valamely városi nevelésben vagy *kollegiumban*. Ekkor egész napjuk szórakozás közt telik el. Befogatnak a kétkerekű könnyű „baggy"ba, (kocsi) vagy paripára ülnek s ide-oda nyargalásznak, látogatást tesznek, templomra men-

* Ujfalvi Sándor, egykoron Erdély első rangú vadászja s igazmondó ember igen szépen kimutatta, hogy a farkas az embert nem támadja meg, sőt hogy még a hozzáférhető emberhullát is elkerüli. Saját nyomatásaim is ezt bizonyítják.

** Orosz hármás fogat, melynél a középső ló egy villaszertű rudban jár.

nek. Még télen sem töltik unalomban idejüket. A kocsisozásnyújtja ilyenkor a legfőbb élvezetet. Az amerikai nők szenvedélyes kocsisozók lévén, roppant számban jelennek meg a folyamok, tavak, csatornák jégpánczélein. Képzelnünk lehet, mily jelentékeny hatással van ez az ottani társasélet lendületére, a mennyiben a jég hátaról az egész vidék ismeri egymást s hol egyik, hol másik családnál jönnek koronként össze. De abból nem következik, hogy mindjárt nagy lakomát kell csapni a háziaknak, ha jó ismerőseik látogatni mennek. Nem! Egy kis thea elégséges, ha épen ahajítja ezt valaki. Különben is az amerikaiak, főleg a nők, igen gyöngö evők.

Vannak azonban mulatságok, picnikiek-ek stb. a hol a gyomor kívánalmainak is bőven eleget lehet tenni. Ilyenkor a táncz után étkekkel kínálkoznak, majd théat (de nem rummal), almabort, limonádét hordoznak körül.

Valamennyi mulatság között a legesaládiasabb színezetű és így a legmulatságosabb a „surprise party". E mulatság télen keletkezik. Az amerikai nyilvános bálba nem járván, ez szolgál neki bál szórakozásul.

A közösen megállapított napon, (rendesen egy egyházközség tagjai) mindent elkövetnek, hogy az mentül jobban sikerüljön. Van nagy sürgős-forgás; sütik a sok „pie"-t (pástétom), melyet mindenféle gyümölcseccel töltenek meg. Van aztán borjúhús-pástétom s egyéb harapnivaló. Minden jó háziasszony előhozza a legjobb „cider"-t (almabort) a wild-cherry-wire-t (vad-cseresznyebort) stb. Egy pár hegedűről sem feledkeznek meg — a kedélyek elcseszésére.

Az egész társaság egy adott jelre megindul. Mint mindenütt, úgy ott is ismeri egyik szomszéd a másiknak a szokását; jól tudják kiknél út a lenyugvás órája. Ép akkor érnek oda N. N. házához, mikor a családtagok ép ágyba készülnek.

A társaság megrántja a csöngetyűt. Dörögve közeledik valaki az ajtóhoz és savanyu hangon kiált: Ki az?

E kérdésre egyik jó szomszéd megnevezi magát s bizonyos ürügy alatt kinyitattja az ajtót.

Mihelyt az ajtó feltárul, az egész társaság betódul, a meglepetés teljes, s kész a „surprise party."

A nagy zavarban a nők segítenek rendet csinálni s előhozzák a kosarakat a különféle étkekkel. Mig teritenek, egy része a társaságnak a nagy thea-üstökben vizet melegít. Mindez tréfa, élés és kacaj közt történik, s kész a rögtönzött mulatság, mely rendesen legjobban szokott sikerülni.

Ilyenkor a komoly yankee egészen más ember az ő belvilágában. A külvilágban hideg, önző és közömbös; míg a házi tűzhelynél föltárja jó tulajdonságait, érenyeit.

Mikor a thea kész, hozzá telepednek; esznek, isznak, elmulatnak s még sem mámorosodnak el, mert italaik nem szeszeselek. Gyomrukat sem rontják el a sok évessel.

A thea főtápszerük s azzal kitinő süteményeket élveznek; husból csak kis adagokat esznek. Különösen nagy barátjai a gyümölcsöknek, melyek ha négyek, nem sajnálnak azokért borsos áratat fizetni.

Mikor a lakomának vége van, a maradék visszavándorol a kosarakba, melyeket a cselédség félre takarít; az urak pedig hamarjában asztalokat, székeket elraknak az utból; a zene megszólal, a táncz kezdődik, s csak két-három óraker „fogy el a nóta" s szakad vége a táncz-nak.

Egy ily „surprise party"-ra örökké vissza fogok emlékezni. Én az ellenséges déliek fogságából váltott ki a kormány s egyhavi szabadságra Brocklyn-be haza bocsátottak.

Megerkezésem után egyik meghívást a másik után kaptam s így a többi között egy „Surprise party"-ban is részt vettem. A legjavában mulattunk, midőn egyszerre két ur belepött. A tánczok vége szakadt, a zene elnémult s mindenki várta, mit akarnak a belepött idegenek.

Mind a kettő francia volt. Mikor eszond lett, kérdeztek, vajjon itt van-e monsieur Henry L.? — Nevem említésére fölláttam.

Hozzáj jöttem s L. Larome nevében megkértem, hogy még az éjjel vállaljam el irányában a násznagyságot. Előadták, hogy ők engem egész délután kerestek, míg valahára megtalálták;

mert hát Larome ur nem akarja magát megeskettetni, míg meg nem találják a német hívják az ő „saverit et commentent"-ját! — Mit volt mit tennem, mennem kellett, hogy a násznép ne várjon rám tovább.

Mint hogy még mankón jártam, hirtelen hintóba emeltek s szélesbességgel hajtottak, egyenesen a 42-ik utcáig kath. egyházhoz. Ott ismét leemeltek s az oltárig vittek.

Midőn a lakodalmi szertartásnak vége lett s a sekrestyében aláírtam nevemet, épen éjjel mult. Onnan egyenesen a völgyény lakására hajtottunk s reggelig mulattunk.

Ki volt ez a Larome? — kérdik olvasóim. Azonnal megmondom. Bordeauxból került Amerikába s ezredünkben a legélesebb, legkedélyesebb, s mondhatni a legjobb harcsoke, de egyszermind a legkisebb természetűek egyike volt. A nyelv végett mind francziákat osztottak be századomhoz, miután nem mindenik franczia beszélte az angol nyelvet.

Midőn a déliek fogságába kerültünk, kis emberemet néhány ezer éhhalállal küzdő között találtam meg. Miután gunyhótsáim mind elhaltak mellőlem, magamhoz vettem a kis francziát s ápoltam, mert a nagy inség miatt a skorbut már egészen összehuzta tagjait, teste megbarhult és fölpuhadt. Alig hogy újra lábra kapott, midőn az északiak és déliek közt történt egyezés szerint tizezer üdülő foglyot cseréltek ki. Ezek közt voltam én is, ki 10 hávi nyomor után szintén megszabadulhattam a fogságból. Induláskor megkértem az orvosokat, hogy Larome-ot adják át gondviselésem alá, mit meg is tettek, s gondozásom alatt, mikorra haza értünk, újra egészséges ember lett belőle.

Alig pár hetet azután, hogy haza érkezünk, Larome egy irföldi özeveggyel kötött ismeretséget, melynek házasság lett a vége. De egy nagy bökkenője volt a dolgnak. Az én francziámnak még egy hó mulva telt le szolgálati ideje, s e körülény a mézesetek örömeim zavarta meg. Kénytelen voltam magammal vinni Annapolisba (Maryland), hol táborunk feküdt. Innen küldözték szét a betegeteket, fel-üdülteket, szabadságosokat.

Itt fölkértem az orvosokat, tartsák vissza emberemet mint segédet a kórháznál, miután már nem sokára letelven szolgálati ideje, kár volna őt a Dél-Karolinában állomásozó ezredünkhöz lefarsztani. Elválásunk alkalmával megígérttem Larome-nak, hogy mihelyt századomat átvésem, rendbe hozom ügyeit s mihelyt ideje letelt elbocsátólevelét rögtön megküldöm. Aztán megindultam ezredemet fölkeresni, Washington át lemenve Fortress Monroeba, honnan tengeren valék tovább utazandó.

Másnap reggel ép a kikötőbe akartam menni, megtekintendő, megérkezett-e a gőzös. Alig nyitám azonban ajtómat föl, egyszerre csak beugrik valaki a szobámba. Az én francziám volt.

Összevontam szemöldökömet, haragot mutatva, hogy meghagyásom ellenére követni mert. De ő azzal menté magát, hogy a kórházban egyedül maradt, távol minden ismerőstől s így nyomban utánam indult. A fegyelem áthágásaert szigoruan megdorgáltam, s aztán magammal vittem Willmingtonba, hol a kórház orvosát megkértem, tartsa ott a nyugtalan véri francziát, mert már csak tíz napja volt szolgálati idejéből hátra s nem akartam, hogy oly messze kövessen.

En Sherman tábornoknak néhány mérföldnyire táborozott seregéhez csatlakoztam. Egy heti borzasztó gyaloglás után, — többnyire nedves talajon, gyakran haborgattatva a guerillák által, — a bernoni csata után seregünk megpihent. Még aznap kijavították a vaspályát egész Willmingtonig. Francziám szolgálati ideje épen letelt és én átadván szabadulási okmányát, ő még aznap induló vonattal tartozott. Szegény kis Larome! épen neki kellett áldozatul esnie! Egy köny lopzókodott szemembe. Sajnáltam a a derék, vitéz harcfit, kit a csata vihara megkímélt s most egy esetleges szerencsétlenség miatt életével kellett adnia.

Láng Henrik.

STROGOFF MIHÁLY UTAZÁSA

MOSZKVTÓL IRKUTSKIG.

VERNE LEGUJABB MŰVE.

NEGYEDIK FEJEZET.

A futár.

Mig a futár megérkezik, vessünk egy pillantást Szibériára, s az azt betöréssel fenyegető népekre. Hogy Szibéria lakóinak azon része, kik mint politikai elítéltek, száműzetésben éltek ott, a betöréshez csatlakoztak: attól nem lehetett tartani. Bár száműzöttek, végre is oroszok s több hazafiságot lehet felteni bennök, mintsem a tatár csordákat segítségük saját hazájuk és nemzetük ellen. De annál valószínűbb volt, hogy a birodalom déli részeiben lakó s nem orosz eredetű kirgizek a betörőkhöz fognak csatlakozni s azokat segítették. E kirgizek, három törzsből mintegy négyezer, ezer sátor alatt, körülbelül két millió lelket számlálnak. E törzsek egyike független, másika a tatár khánok, harmadik az orosz császár uralmát ismeri el. Ez utóbbi a legnagyobb, leggazdagabb, legtekintélyesebb s a terület, melyet elfoglal, behatólag egész Omszki és Tobolszki, tehát nyugati Szibéria szívéig. Így, ha a betöréshez csatlakozik, a mitől félni lehet, a legveszélyes válságot idézheti elő.

A tatárok, kik a bokharai, khivai, kokhandi és kunduzi khánok alatt állottak, s kikkel a kirgizek egy része rég egyesült, rég óta fenekedtek már az ázsiai orosz birodalom ellen; az Ogareff Iván fellépése csak a szellő volt, mely a rég lappangó tüzet lángra lobbantotta...

A tatárok két különböző ember-törzshöz tartoznak; egy részük a kaukázsi, másik a mongol fajta (race) szülötte. A kaukázsi tatár fajhoz tartoznak a törökök és perzsák is; a mongolhoz a mandzsuk és thübetiek.

Az orosz birodalmat ezuttal fenyegető tatárok a kaukázsi törzsből valók voltak s jelesen azok, kik Turkesztánban laknak, és itt khánjaik alatt élve félig állami, félig nomád életet folytatnak. Az említett khánok közt leghatalmasabb a bokharai, Teofar khán a ki már több ízben háborgatta az orosz határokat s különösen nem egyszer küzdött a császár hadaival a kirgizek függetlensége érdekében, természetesen, hogy azokat az orosz járom alól megszabadítva, saját uralma alá hajthassa. Ez magyarázta meg, hogy az orosz uralom alatti kirgizeket nagyon is lehetett féltetni a betörő tatárokhoz való csatlakozástól, a kikben szabadítókat látták az orosz iga alól.

A bokharai khánság az északi szélesség 37° és 41°, a keleti hosszúság 61° és 66° fokai közt fekszik s harmadfél millió népességgel bír, mely rendszeren hatvan ezer fegyverest számlál, de e számot, háború idején, megháromszorozni is képes. Lovassága 30 ezer. Gazdag, állati s növényi tenyészetben egyaránt dústartomány. Tizenkilenc, elég tekintélyes, város bizonyítja állami s polgárisult voltát. Fővárosa Bokhara köfállal van kerítve, s a X. században, Avicenus és más tudósok szerint, a muzulmán tudomány gyűpontja s Közép-Ázsia legnevezetesebb helyeinek egyike volt; Samarkánd, a Tamerlán sírjával s a kék kő-trónnal, melyre az új khánnak le kell ülnie, hogy uralkodói székét jogszerűen elfoglaltnak tekintessék, szintén erős várral van védve; Karschit hármask köfal keríti; Tsardzsni-t közel huszezer lélek lakja. Az egész tartományt pedig, Oroszország felől hegyek védik s meg-

vétele a császár hatalmának sem csekély erőfeszítésbe fog kerülni.

A diesvagyó Teofar khán régóta fente már a fogát a császár birtokára. Most, Ogareff Ivántól felbízattva, a többi tatár khánoktól segítő — kiknek a harc és a szakmány volt elemük, — élére állt a betörésnek, melynek Ogareff Iván volt a szíjője és a lelke.

A betörés megtörtént. De meddig haladott, mily erővel rendelkezik, s mily mérvű támogatást nyert magában Szibériában: azt e perczen Moszkvában nem lehetett tudni, mert a távirói közlekedés el volt vágya.

Hirt vinni és hozni — egyetlen útmód volt csak: egy ép oly bátor mint ügyes futárt sze-rezni. Erre a futárra várt a császár e pillanatban.

Az ajtónálló bejelentésére Kissoff tábornok lépett be.

— A futár? — kérde a császár élénken.

— Itt van, felség, — válaszolt a tábornok.

— Alkalmos embert találtál-e?

— Felelek róla, sire.

STROGOFF MIHÁLY UTAZÁSA.

Strogoff Mihály a császár előtt.

— Palotai szolgálatban van?

— Ugy van felség; felséged testőrségéhez tartozik.

— Ismered személyesen?

— Igen felség; már előbb is kitűnően teljesített több nehéz szolgálatot; s épen Szibériában is.

— Hová való?

— Épen Szibériából; Omszki születés.

— Kora?

— Harminecz év.

— Erős testalkatu?

— Csaknem hihetetlen mértékben bír tűrni hideget, éhet, szomjat, fáradságot.

— Teste hát vas. S szíve?

— Szíve arany, felség. Oly bátor mint ügyes, oly ovatos mint hidegverű.

— Neve?

— Strogoff Mihály.

— Készen áll az indulásra?

— Csak felség parancsára vár.

— Hívd be.

Pár perc mulva a futár, a kit Kissoff

tábornok a nehéz és kétes küldetésre kiválasztott a császár előtt állt.

Strogoff Mihály ölmagas, vállas, melles, erős természetű katona volt. Arczát kétfelé egyenesre pödrott erős bajusza tette marconává, különben a kaukazi faj legszebb jellege ült vonásaiban, bátor nemes homlok, szabályos vonások, egyenes orr, setét kék szem, fényes barna tömött haj és keményen összeszorított ajkak. Tagjai mozgékonyaságát e perczen nem lehetett megítélni, mert egyenesen, lebecsült karokkal s összecsapott sarkakkal, mint a nádszál, vagy is inkább mint a katona a glédában, állott a császár előtt, a ki félig hátra lépve, hogy jobban szemügyre vehesse, tekintett fel rá; míg Kissoff tábornok egyenesen eltörpült mellettük, a mint kissé meghajolva, emberét bemutatta.

(Folyt. követc.)

Egyveleg.

— A jég ereje. Öt centiméter vastagságú jég akár mily nagy természetű embert könnyen megbír. Ha pedig a jég 9 centiméter vastag, egy lovas ember biztosan járhat-kelhet rajta. 13 centiméter vastagságú jég a szánya tett nyolcz fontos ágyut, a 20 centiméter vastagságú jég pedig a nehezebb és lovak által vont tábori lövegeket is megbírja. Olyan jégburkolatok pedig, melynek vastagsága 26 centimétert meghalad, bármily nehéz járművek, bármily nagy néptömegek és egész hadseregek is bátran és biztosan járhatnak. Oroszország folyóin a jégmező néha egy méternyi vastagságot ér el. Ellenben Franciaországban sohasem halad meg a folyók jégburkolata a 66 centiméternyi vastagságot.

— Törvény a luxus ellen. A pekingi censor, vagyis rendőrfőnök Miki-ki-hei ur legfelsőbb urához, a kínai császárhoz egy memorandumot terjesztett fel, melyben elpanaszolja, hogy a legújabb időben a kínaiaknál s különösen a nőkél szerfölött lábra kapott a fényűzés, mely tömörnek haszontalan kiadásra készíti őket. E memorandumra a kínai császár a pekingi hiv. lapban egy rendeletet bocsátott ki, melyben szigorúan megtiltja a fényűzést, s a gazdálkodást ajánlja. Ha a nép e rendelet minden pontját nem fogja szentnek tekinteni, az állami tisztviselőknek kötelességévé tétetik azt erőszakkal is érvényre emelni.

— Drága borok. A legdrágább és legfinomabb rajnai borok Bréma város tanácsa háza alatti pinczében vannak. A legöregebb és „rózsa“ nevet viselő bor az 1624-dik évből származik. Ezenkívül igen jeles bor tartatik 12 nagyobb hordóban, a mely hordók a 12 apostol szerint vannak elnevezve. Igen feltűnő e hordók közt, hogy az iskarioti Judás tartalmazza a legfinomabb nektárt. A rózsabor 1624-ben csak 60 tallért ért, oxhoctját számítva; ha 1624-től a tőkét, a kamatot és a kamatok kamatját összeszámítjuk, a melyeket e bor magában foglal ekkoráig, ekkor kiderül, hogy e bor (t. i. egy oxhoct) 8600 millió forintot képvisel, s annak minden egyes cseppje 4000 tallért érhetne. Ezen borból a német király 1823. auguszt. 20-kán 12 palackkal kapott ajándékba, a mi igazán méltó ajándék volt a nektárral szemellenleg foglalkozó Goethének! Egyéb-iránt ne csodálkozunk így a magas áron, mert a rózsabornak cseppje rendszeren egy arannyal szokott ma is fiztetni. Ily áron vett a német császár ügynöke is nemrég Brémában rózsabort.

— Hugó Viktor legújabb kijelentései (a szenator-választások alkalmával): „A gondolkodók hasznosabbak, mint a katonák: karddal felegyelmelt alkotni, az eszmével műveltséget teremteni. Van valaki, a ki nagyobb, mint Themistokles, és ez: Sokrates; a ki nagyobb, mint Cásár, és ez: Virgil, a ki nagyobb mint Napoleon és ez: Voltaire.“

A jeges árvizek pusztításai.

A lefolyt hét megszorította a keservek napjait, s a pusztulást kiterjesztette az ország jelentékeny részére. Az elemek rohantak elő, s azokkal nincs más küzdelem, csak olyan, mely romlást hagy maga után. Az emelkedő fővárosra is rávetette magát a romlás, s van mit jegyeznie történetébe az 1838-iki márcziusi napok mellé.

A tél egész jelentékesen olyan volt, mely a tavaszi árvizeket előre sejteté. Még az ősz teljes nedvességére s bővelkedő vizeire köszöntött rá a fagy. Jött aztán a hó, mely ha olvadni kezdett is, csak a vizeket növelte s nem tartott addig, míg elhuzódhattak volna. Roppant hőesések borították el Közép-Európát. Az idő enyhülése febr. 10-ike körül gyorsan lépett föl, és pedig inkább északra, mintsem a déli részeken. Mikor a németországi hegysegeken már olvasztott, a déli vidékeken és kelet felé még kemény fagyok voltak. Az árvizek sietve és pusztítón jelentek. Egyszerre áradtak a patakok, a mellékfolyók és a folyamok. A Duna Passaunál már veszedelmesen hömpölygött. Jég, még pedig kemény jég borította mindenütt csaknem folytonos láncolatban egész le Bajáig. Azontul szakadozott volt a jégpáncél. Hogy ez a száz mérföldekre terjedő jégtömeg nyugodtan elszhasson, arra az alsó jégvidéki tömegeknek kellett volna az indulást megkezdeni. De ellenkezőleg történt. Föliüröl indult, nagy vizárral, mely lépésről lépésre fészegette föl a vastag és makacs kerget, s ez óriás munkában a viz visszatorlalt, és több helyen jégtorlódások keletkeztek. Salzburg, Linz s az egész ausztriai Dunavölgy sokat szenvedtek az áradások által. Bécsre febr. 18-kán tört rá a veszedelem. A magyar Dunán még akkor szekerekkel lehetett közlekedni; de a víz a jég alatt is emelkedett.

A bécsi árvíz előtörtte a város alatt fekvő helyeit, szétszórta a gátakat, megrontotta a szabályozási vonalakat, melyek csak a múlt évben készültek el. A múlt évben terelték a folyamot sok apró ágyából egy közös mederbe. Most azonban visszafoglalta a régi medret.

A hatalmas folyam feldühödten jött Magyarországra. A bécsi kiöntések következtében azonban vesztett erejéből, s Pozsonynál febr. 20-án minden nagyobb veszély nélkül vitte el a jeget. E pillanatnál Pozsony és Budapest közt mind jobban áradt a víz, Budapestben alól kevéssé. Febr. 21-kén Gönyőnél indult meg a jég, hanem azon alól még mindig szilárdan állt.

— Az 1838-diki nagy árvíz is így előzmények hozták meg. Akkor szintén felülről jött az olvadás és jégzajlás. A főváros tehát megtett minden előkészületet, hogy a csapás készen találja. Budapest most már eléggé meg volt erősítve a Duna ellen. Fent és alatt magas gátok védik azokon a pontokon, hol 1838-ban az árvíz betört. Ó-Buda azonban védtelen, s főútcájára 20 lábnyira van a Duna null-pontja fölött. Buda vízi városa és a Tabán alsó szélé is alacsony, úgy hogy 18 lábnyin túl némely pontok már veszélybe jöhetnek. A pesti külső védőtűlések 26 lábnyi magasak. A dunaparti paloták 26—28 lábnyi magasságban nyugosznak. A kikötők alsó partja, hol a gőzhajók fölrakodnak 18 láb és 4 hüvelyk a pesti oldalon úgy, mint a budai rakpartoknál. Ezeket felül emelkedik még a 8—10 lábnyi felső part. Ezt azonban a budai részen a víz alacsonyabb pontokról megkerülheti; s ott az utcai csatornákat sem lehet elzárni úgy, mint a pesti parton.

A fővárosban e hó 22-én kezdett a Duna fenyegető lenni. Reggel 15 lábnyi magas volt, a pesti csatornákat elzárták és ezek tartalmát gőz szivattyukkal merítették. Esti 8 órakor 16 láb és 3 hüvelyket mutatott a víz árja. A jég megmozdult egy kissé, de el nem mehetett, mert az alsó Dunán még mindig szilárdan állt, s ezenkívül a solti járásban még a téli jégzajlásnál nagy torlódások képződtek, melyeket hasztalan igyekeztek dynamit segítségével szétrobbantani.

A fővárosi vész-bizottság elhatározta, hogy mihelyt a víz 18 lábára emelkedik, a budai oldalra hozzáfognak a kiszállásolásokhoz; mert itt-ott a köpart nincs még kiépítve, s itt már 19 lábnyi vízállás mellett áll be a veszély; a csatornákon is tudhat be a víz.

Az utcákon mentő-csónakokat helyeztek el; a közönséget falragaszok által intették az elő-

vigyázatra; a pékek minél több kenyérsütésre kaptak utasítást. A tüzoltók, a tornaegylet, a veszedelemre alakult mentő-társaság, a gőzhajók matrózai, és a rendőrség minden pillanatra talpon voltak. A rakpartokról eltávolították mindent, s a fából épült gőzhajózási házakat leláncolták és jégtörő sarkantyukkal védelmezték.

A felső Dunáról a legszomorúbb hírek érkeztek. A víz a jég által föltartóztatva, mindennél kiárad és pusztít. Az alsó Dunáról pedig még a jég szilárságáról szól minden hír. A felső Dunán a mellékfolyók kiáradása is növelte a veszélyt. A Vág, a Garam, az Ipoly pusztítva nyargaltak a Dunába. A Vág volt a legpusztítóbb egész útjában, s egyszerre Komáromnál oly magas Dunára talált, hogy visszafelé kellett hömpölyögnie. Komárom febr. 22-én vízbe jutott, a Csallóköz szintén. Azután jöttek egymás után a többi szomorú hírek, tudatva a veszedelem közlekedését.

A partokon egész nap hullámozott a sokaság, és éjjel is nagy csapatok álldogáltak.

Febr. 23-án mindenki várta a döntő pillanatot bekövetkezését. Reggel 7 órakor 16 láb 10 hüvelyk volt a víz, s a jég állt. Dél előtt fél 11 órakor a budai részeket figyelmeztető hármias veszélyes dördült el. A víz ekkor 17 láb és 2 hüvelyk volt, s a vészjelt a 18-ik lábnyi víznél kellett volna megenni. Félreértésből azonban előbb megtették. Délután 3 óra körül lett a víz 18 lábnyi. Ó-Budán ekkor már a házakig hatolt az ár. A jégből egy nagy darab leuszott, de a vasuti összekötő hídnál megakadt. Átalában a felső részen a Margit-híd, a főváros alsó részén pedig a vasuti híd a jégmozgás gátjának tűnt föl. Délután Újpest felől eredt meg félóraig tartó jégzajlás, mialatt a víz az alsó partok széleig emelkedett. Azután jég nélkül maradt a Duna a vasuti hídtól fölfelé. De akkor érkezett a hír, hogy a Vácznál megmozdult jég ismét megállt.

E napnyugalmaságot növelte minden hír, mely a felső Dunáról érkezett, és méltán.

Komáromból jelentették, hogy a jég megindult, de a veszély nagy, s a balparton egész falvak víz alatt vannak; Csallóköz töltései szétszakadtak. A komáromi várba a lörekeken át tolt be a Vág vize. A jég megtorlódott Izsza és Neszmély közt; az izsaiak szabad ég alá szorultak. Esti 10 órakor a víz leszállt Komáromnál, mert Keszinél a töltést átszakította, s a víz egész erővel toltul a Csallóközbe. Most már a várerődítéseken át is nyomult a víz a Dunába. Győről nagy veszélyt jelentettek. Gönyőről szintén. Szobbnál megindult a jég, de aztán megállt és torlódást alkotott, de este megindult. Esztergomnál még állt a jég, s a víz már az utcákba öntött esti 8 órakor. Vácznál a nagy víz megindította a jeget, de megállt, s az ár növekedett.

Az alsó Dunán ellenben a víz még nem tudott erőt venni a jegen. Eresből erős áradást és erős jeget jelentettek, hasonlóképp Adonyból. Paks és Tolna közt még közlekedtek a jegen. Mindössze Kalocsáról tudatták, hogy a jég korhat és Sükösdnél megmozdult, de újra megállt.

Budapestben e közben esőndesen bár, de fokozatosan nőtt a víz, szorítva felülről és vízszatartva alulról. Esti 8 órakor 18 láb 3 hüvelyk volt, s kezdett föllibbenni az alsó partokra. Éjfélokor 18 láb 7 hüvelykre nőtt s elfedte az alsó partokat, s benyomult Ó-Budán az utcákra.

Febr. 24-én hajnalban Budán és Ó-Budán a kisebb kiöntések kezdte fenyegetőkké válni, s tüzoltók siettek el Pestről, hogy segélyt nyújtsanak, s a költözőkodesen segítsenek.

Reggeli 7 órakor a Gellérthegyől újra megdördültek az ágyuk; öt percznyi időközben két-két lövés hallatszott. Ez volt a figyelmeztetés, hogy a veszély most már általános az egész városon.

A víz magassága ekkor 20 láb és 3 hüvelyk volt. A jég pedig Komáromtól a budapesti határig egyfolytában állt; innen pedig a vasuti összekötő hidig tiszta volt a meder. Az ár nőtt.

A vész, mint előrelátható volt, Ó-Budán jelentkezett először, melynek partja itt-ott alig magasabb 18 lábnál. A folyam dagadása szerda és csütörtök közti éjjelen mind magasabbra emelte az Ó-Buda s a Margitsziget közötti Duna-

ágban még mozdulatlanul álló jégburkot, úgy hogy éjjel felé az alacsony part mentén álló házaknak falait már a jeges ár mosta. Ó-Budán nem hunyta be senki szemét ez éjjel. A kora reggeli órákban a víz már azon szűk utcákba is betört, melyek a partról az óbudai főútcára nyílnak, úgyhogy ekkor már térdig érő víz volt több udvarban és kapu előtt.

Később a Duna vize betört három helyen a főútcába is. Csütörtök délelőtt a lövönatú vasút kocsijai már csak az óbudai főútcára elejéig közlekedhettek, minthogy mindjárt elején körülbelül 30—40 ölnyi hosszúságban volt elöntve az e ponton legalacsonyabb utca. A közönséget mentő ladikokon szállították át a kiöntésen, melyen túl még más két kiöntés volt. A helyzet a főútcára és részben igen válságos, minthogy egy, legfőkébb másfél lábnyi vízemelkedés esetén a jeges ár az ablakokon át tödulna a házakba. A kapualjak már most is mélyen vízben állanak.

Még nagyobb baj az, hogy a főútcába tödült ár lefolyást keresett magának az ezen utca mögött fekvő mély sikátorokban, melyeket két oldalról még mélyebben fekvő kertek és udvarok szegélyeznek. A víz ezekben zajos eséssel tödült, s csakhamar több lábnyi mély tavakat képezett. Néhány válygóból épült ház már a délelőtti órákban is összedőlésnek volt, s összedőlésük elmaradhatlan, ha a Duna áradása még tovább is tartana.

Kora reggeltől kezdve lázas izgalom és megfeszített tevékenység uralgott Ó-Budán. Az utcák el voltak lepte menekülőkkel, kik holmijukat biztosabb helyre szállították, minthogy senki sem mer megmaradni az alacsonyabban fekvő házakban. A butorokat azonban igen sok helyen a padlásra rakták, s csak a könnyebben szállítható holmit vitték el hazulról. A mentési munkálatokban buzgógnak vettek részt az önkéntes mentő társaság tagjai s a dunagőzhajózási társulat matrózai. A hatóság kiküldötté még szürkület előtt a veszély helyszínén voltak. Nagy szerencse, hogy a Duna áradása éjjel nem volt rohamos, mert különben jelentékeny lett volna a szerencsétlenség. Lehetetlen azonban elhallgatnunk a megjegyzést, hogy a mentő-csónakok száma komoly veszély esetén nagyon elégtelen Ó-Budán.

Buda mélyebben fekvő részei: az országot s a riváros igen sok utcaja a folyam árja ellen csak részben vannak védve az új rakpart által, melynek alsó részét szintén még szerdán este borította el a Duna, nagy jégtömböket halmozva föl a part mentén. A hol az új köpart véget ér, körülbelül a Luiza-gőzmalommal szemben, a part alig emelkedik ki egy lábnyival az árból. S minthogy még e régi part is magasabban fekszik a közeli utcák házáinál: könnyen fölfogható, hogy a víz további emelkedési esetén Buda és részben elkerülhetlen a kiáradás. Csütörtök délelőtt a víz a nevezett gőzmalom valamivel lejjebb már a közúti vasut vágányáig ért, melyet aztán földhányással iparkodtak megvédeni az elborítástól. A part mentén fekvő régi házakba már éjjel kezdett szivárogni víz, a mi nem meglepő, ha tudjuk, hogy e házak földszintje két-három lábbal fekszik alacsonyabban a 20—21 lábnyi magasra dagadt Dunánál.

Még főleg, a császárfürdő felé, csütörtökön délelőtt már sok budai házat lehetett látni, a melyeknek a folyam felé fordított falát az ár mosta. Így az irgalmasok kórházának egyik oldalfala vízben áll. Reggel óta erősen dolgoztak e helyen a part feltöltésén, s tizenöt-husz nagy szekér hordta oda folyást a földet. Készség azonban, vajjon emelkedő vízállás esetén e laza föld ellen fog-e állhatni az árnak. Ha végül megemlítjük még, hogy a Lukácsfürdő mélyen fekvő udvara egész tőhoz hasonló, kimerítettük mindazt, mit a budai helyzetről a csütörtöki napon délig tapasztalni lehetett.

A Margitsziget felől az alacsony partokon, a Rákos és más patakok medrén a pesti kül telkekre kezdett nyomulni a víz, s a vázi országot, valamint több gyárat elborított. A dunaparti házak pinczéibe a víz gyors szivárgással tört be. Dunakesz és Göd közt is víz alá jutott az országot. A Margitsziget el volt árasztva. A budai részen a nádkörtől segélyt kértek a vészbizottságtól, hogy a házi barkokat menthessék. Gr. Szapáry tábornok följánlotta

a városi hatóságoknak a kaszárnyabeli pék-műhelyeket, mint a melyek magasabb fekvésiek.

Mindez febr. 24. d. e. történt. Déli 12 órákor a Duna 21 és fél lábnyi volt; d. u. 2 órákor csaknem 22 láb, s ekkor egyszerre két hüvelyket apadt, mert 10 órákor a főváros alatt Téténynél a jég megindult, de csakhamar megállt. Alig fél órányira Budapesttől, Promontornán, a reggeli órákban apadt a víz, a mi a nagy torlódás jele. Majd ismét áradt, s délen neki indult a jég, valószínűleg a tétényi mozgás következtében.

A vészbizottsághoz érkezett jelentések az alsó Dunáról még most is csak egyszerűn a víz folytonos emelkedését jelentették. Híre terjedt azonban, hogy a kormány elrendelte az ottani jégtorlaszok felbontását.

A felsőbb részlekről ezek voltak a hírek: Komáromban febr. 23-án este apadt a Duna két lábnyit, a Vág azonban emelkedett. Esztergomnál febr. 23-án este a vízár majd apadt, majd ugyanannyit áradt. Több ház beomlott. Vácznál febr. 24-én délelőtt 22 láb és 10 hüvelyk volt a víz. A szemközti szigeteket csaknem egészen ellepte a víz, s a nagy Duna a kis Dunával egyenye vált. A jég azonban állott.

A főváros kerületeinek hatóságai febr. 24-én elrendelték a pinzelakások és alacsonyabb fekvésű házak kiürítését, és meghagyták a sütőknek, hogy 5—10 mázsányi (6—7 számu lisztből) 5 és 10 kros kenyereket süssenek, s azokat estig a városházánál beszolgáltassák, 300 frtnyi bírság s az üzlet-jog elvesztése terhe alatt.

Csütörtök este a válság pillanatát várja mindenki azzal a szorongással, mely remél és borzad egyszerre. Ó-Budáról, Buda-Ujlakról megdöbbenő hírek érkeznek. Ott már minden el van borítva, még pedig magasan. Ujpest alsó része is vízben áll, s Ujpestől kezdve a fővárosi külterkeket a gyárak és nyaralók. Itt a váci töltést is bontogatni kezdi a roppant ár, melyet épen erős északi szél korbácsol tajtékossá. Budán a Tabán alsó utcáját mely víz fedti.

A közönség a régi városház előtt tolong, hol a vészbizottság tartja ülését. Koronkint fölírják a víz állását, s oda jegyzik a legközvetlenebbül érdeklő híreket. Mi történik Vác körül? Mi történik Eresi körül? A válasz rövid időnként változik. Vácznál megindult, Vácznál megállt a jég. Promontornán is megindult, de Ercsinél áll. Egész éjjel, egész hajnalban mindig e körül forog a kérdés meg a felelet. A Duna áradása állhatatosan mondja, hogy alól még mindig ott vannak a gátok.

A váci utcazi, városháztéri, s alantabb fekvésű utcák boltjaiból és a raktárakból megkezdődik a költözökés. A külvárosokban is költöznek. Uri családok, egy kis csomaglag kezükben, bérkocsiba ülnek, s Budavárra hajtattak; alkalmasint rokonokhoz.

A febr. 24—25-ike közti éjjel.

Esti 10 órákor ismét részlővés dördült meg. A víz nagy sebességgel egy óra alatt egész lábnyit emelkedett, s a lövés pillanatában 23 láb 4 1/2 hüvelyk volt. Az 1838-iki árvíz 23 lábál öntötte el a fővárost.

A Dunán roppant sebességgel óriási jégtömegek nyargalnak. Az Ujpest fölötti jég indult meg. Vácznál még áll; alól, Téténynél is áll, s Budapest közt itt a borzasztó elem. A közönség özőnlük a partokhoz, s minden odavezető utcán gomolyog. Ekkor az a hír támadt, hogy a felső töltéseket a „Concordia“ malomnál áttörte a víz. Nem volt igaz, de a zavart nagyra növelte. A Ferencváros és Józsefváros lakói haza rohanattak csomagolni és költözökni. Beszéltek a váci töltésnél levő Grünwald-fele szeszgyárról is, mely részben összeroskad, s abban a pillanatban a szesz is meggyult. Ez igaz is volt, de az, hogy sok ember veszett volna oda, nem bizonyult be.

Szerencsére az ár apadni kezd, mert Promontornán megindult a torlódás és Téténynél szintén lejjebb vonult.

Tíz óra 30 perczkor 23 láb 3 hüvelyk az ár, éjjelkor 22 láb 6 hüvelyk. A lakosság azonban még mindig nagy tömegekben járta a Dunához vezető utcákat. A kőparton katonaságot állítottak föl, hogy a közönséget visszatartsa.

A vészbizottságban Tisza Kálmán miniszterelnök és Széll Kálmán pénzügyminiszter is megjelentek; aztán a miniszterelnök megtekintette a fenyegetett helyeket. Szende Béla honvédelmi

miniszter pedig tudatta, hogy a menekülők elhelyezésére átengedi a magasban fekvő Ludovicumot.

A vészbizottsághoz minden negyed órában érkeztek táviratok különböző helyekről. Eresiből fölvaltva jött a hír, hogy a jégtorlasz elindult és újra megállt. Jelen volt a bizottságban Schwertführer katonai mérnök-parancsnok is, ki midőn a váci töltés megtámadásáról jött hír, — azonnal kirendelte a fenyegetett pontra az utászokat, kik az ágyuk sánczához szükséges vessző-falakalakat erősítették meg a töltést.

Megható volt egy Ó-Budáról érkezett értesítés, mely csak kerülő uton juthatott át Pestre, s melyben segélyt és esélyt kértek.

Az alsó Dunáról érkezett hírek áradásokat és a jég omladozását tudattak. De Eresitől a torlasz sehogyan sem akart tovább menni. A felső részekből jelentették, hogy Komáromnál apadt, N.-Maros, Szob viz alatt van; Vácznál is apadás állt be, a jégtorlasz még mindig ott van.

Ejfélt után 2 órákor a fővárosi Duna megszünt apadni, s pihent, aztán csöndesen áradt. Ó-Budán és Ujlakon volt még csak keser-ves ez éj.

Az árvíz a pesti részeken.

Febr. 24-én a főváros területén öt ponton tört ki a jeges áradás, leginkább a budai részeken, nevezetesen a Tabánon; a vizvárosi bomba-téren, mindkét helyen az elzárhatlan csatornák által; Ujlakon és Budán. Ezen kívül a pesti hártáiban az ugynevezett vizafogónál és Ujpest vízmelléki részén.

A pesti részen e nap az utolsó küszöböknel dühögött az árvíz, a régi védőtöltéseknél; azonkívül a külterkek mind víz alá kerültek. Az ár megtépte a folyam szabályozására emelt új töltéseket, melyek még el sem készültek, s csak oda voltak hordva, hogy majd idővel betömik a köztük és a régi part közt maradt nagy területeket is. Közvetlen a Margit-hid alatt átszakította a kőpartot is. A Gellérthegytől a vasúti hidig kanyarodó alacsony szabályozó kavics-töltést már több nap alatt áthágták, s az ottani régi és óriás ártért újra teljesen hatalmába ejtve, a vasúti hid mellett is rohan Promontor felé. E rombolás a vasúti összeköttetést hosszabb időre ismét visszavetette.

A szép aszfaltos sétány, mely a pesti partot szegélyzi, át levén ázva, kavics alapja máris süppedez, s az aszfaltol sok repedés támadt. A lépcsőzetes kőpartból, melynek felül 16—18, ez alatt ismét 19—21 lépcsőfoka van, csak a 4—5 felső lépcső látszik ki, olykor ennyi sem. Ez is meg fog roskadni.

Az Ujpestre vezető váci-uton alighogy elmarad a régi temető, már egész siktenger terül el, melyeken jégtáblák, gerendák és különböző fadarabok usznak, s azok közt a gyárak, nyárlakások, kerti tanyák állnak, moskos viztől övezve. Néhol csak egy fedél látszik ki. Az önkéntes társaság sokakat megmentett itt. Már csütörtökön több ház összeomlott, s vagy 25 család az „uj-épület“ kaszárnyában talált fedelmet. A Rákospatak feltoluló vize a hid boltzatán felül is kiöntött. A Duna, mely a parti töltést két helyütt átszakította, s azonkívül a Rákospatakban és városligeti csatornán tudól fel, a szeszfinomító gyártól fölfelé majd mindenütt az országút sánczájánál talált csak határt, de nem sokára azt is átlépte, s délen megakadt a lövönatu vasut közlekedése.

Ujpesten a csütörtökre szálló éjjel már bekövetkezett a katasztrófa. Az árvíz rohamosan érkezett a téli kikötő zugóján. A fakereskedések nagy károkat szenvedtek. Házak omlottak össze.

Ejfélt után két óra tájban érte el itt tetőpontját a veszély. A maláta-gyár egészen összedől; a közelében levő házakba is behatolt az ár és több épületet összerombolt. A kikötőben a jég-torlódás miatt a téli szálláson levő gőz- és egyéb hajók szinte megsérültek. A fakereskedők az egész vonalon, be egész Pestig nagy károkat szenvedtek. Ujpesten emberélet is esett áldozatul. A pusztulás szívroható eseményeit részletesen még nem ismerjük, mikor e sorokat írjuk. Vízár borítja meg e helyeket.

Budán és Ó-Budán.

A főváros budai részeiben csütörtök déltől kezdve a veszély egyre nőtt. A Tabánban már délfelé a csatornának át tört magának utat a víz, úgy hogy a ráczfürdő előtti téren a délutáni

órákban 2—3 lábnyi magasan állt. Ez időben a kocsik a lánczvidéktől már csak az alaguton s Attila-utczán át kerülhettek a szarvasterre. A vizvárosban, hol délután a főteza egy része már el volt borítva vízzel, 5 fél annyira nőtt az ár, hogy a kocsik már nem közlekedhettek a kapuczinus templom előtt. 7 órákor az árter már a bombatérig terjedt, s a Duna felé vezető mellékutczákból mindinkább fölgyomult a víz a várdomb lejtőjére. A két-nyul lakanyától Ujlakig a fűt ekkor száraz volt még, de a Duna felőli házson a legtöbb udvar már el volt árasztva.

Buda-Ujlakon sokkal aggasztóbbá kezdett alakulni a helyzet. Az ár, mely már reggeli öt órákor becsapott a nagyon alacsony parton át a főteza mélyebb részeibe, napközben lassan, de szüntelenül emelkedett. A 294—340 számú házak több lábnyi mélyen álltak már vízben, s lakóik siettek elmenekülni. Az ujlaki templom mellett levő iskolaépület megtelt menekültekkel. Aggastyánok, nők s gyermekek, jobbdára átzózt s sárral teli föskendezett ruhában melengették magukata kemence mellett. Délen a népkonyha látta el e szerencsétleneket ebéddel. Este sebesen kezdett áradni a víz, s irtozásnál lett a veszély. Az önkéntes mentő társulat tagjai Holzpach úr parancsnoksága alatt nehéz munkát végeztek. Ladikjaikon egyre szállították a fenyegetett házakból a menekülőket Ujlak dombos részére.

Ó-Budán a szerda és csütörtök közti éj eseményei után a legrosszabbtól lehetett tartani, s — fájdalom — ez be is következett. A jeges ár, mely még nevezett éjjel elborította Ó-Buda néhány utcáját, napközben egyre magasabbra dagadt. Borzalmas látvány volt az, mely itt a szemlélő elé tárult. A pompás Margitsziget, a fővárosi lakosság e kedvelt üdülőhelye, három lábnyi magasan állt a jeges árban. Minő pusztításokat tett itt az éjjeli jégzajlás, melynek óriási jégdarabjai a sziget parkján át zudultak befelé — egyelőre még megmondhatlan. Az ó-budai hajógyár, e nagy ipartelep, mely egy egész szigetet foglalt el, magasan el volt borítva vízzel. A víz-mérete itt 22 láb 2 hüvelyknyi magasságot mutatott délen. A Duna még a reggeli órákban előntötte a szigetet, s pedig oly rohamosan, hogy a hivatalnokoknak övig kellett vízben gázolniuk, midőn az irodákból kihozták az üzletkönyveket. A rév mentén horgonyzó gőzhajók közül tizet folyvást fűtöttek csütörtökön avégből, hogy azokkal segélyt lehessen nyújtani az előntött lakosságnak, mihelyt a jég lezajlása azt megengedi.

A délutáni órákban egyre nőtt a víz s vele az általános ijedelem Ó-Budán. Három óra felé elterjedt a rémhír, hogy a Duna a város háta mögött tört be s előntötte a békás-megyéri határt. Minthogy ezen oldalról semmiféle gát sem védi Ó-Budát, a veszély óriási lett volna. E hír szerencsére nem valósult, de éjjel a rettegett eshetőség bekövetkezésére mindenki kétszeres aggodalommal gondolt. A mentő munkálatok, amennyiben emberi erő a bős elemmel megbirkozhatott, erőlyesen folytak. Száz katonára, kiket a téparancsnokság rendelt ki, nagy segítségére volt a menekülőknél holmijok szállításánál.

A veszély, egész nagyságában, azonban csak este következett be, midőn féltizenegy óra felé a Duna 235 centiméternyi, azaz 23 láb 3 hüvelyknyi magasra dagadt. Midőn e sorokat (pénteken délelőtt) írjuk, csak egyes részleteket tudtunk még Ó-Buda veszedelméről e borzasztó éjjelen. Ez abban találja magyarázatát, hogy a főváros e szerencsétlen részét az óriási ár éjjel el vágta a többi budai részekről, úgy, hogy a közlekedés már csak csónakkal — de így is csak bajjal — vagy pedig a hegyeken át roppant kerülővel volt létesíthető. Pénteken hajnali 3 órákor egy lovas rendőr, kinek a vörösvári vám megkerülése harmadfél órai idővesztést okozott, következő rémürgönyt hozta az árvízbizottságnak:

„A zavar, jajveszék és félelem tetőpontra hágott, mindenki magas helyre futott. A víz már 9 órákor 25 láb 4 hüvelyken állott. A mentés erőlyesen foly; emberélet nem esett áldozatul; a lakosság nagy veszélyben van. A víz megkerülte a Filatóri-féle réteket. A városi kórház, mely nincs kiürítve, veszélyeztetve van. A betegeteket a padlásra szállítják. Nagy nyomoruság lesz élelmi szerekben, katonai sütődékből kenyér kell.“

A bizottság e vészirre azonnal két ladikot és kényeret küldött Ó-Budára. Az országgyűlési képviselőkből alakult mentő-társulat tagjai közül is többen siettek oda ladikon. Fél négykor Pulszky Agoston és Márkus István képviselők azt jelenték a bizottságnak, hogy Ó-Budára, hova mentés végett indultak 2 csónakkal, nem juthattak el, mivel egyik csónakuk elromlott. — A fő-utczán 6 láb mély víz van. A víz rohamos folyása és ellentetes áramlatok miatt csónakkal sötétben oda nem juthatni. A víz 4 órákor az iskola-utca felső részén mellig ért. A császár-fürdő mellett, a hid feltöltése folytán, nincs víz.

Megemlítjük még, hogy Tisza Kálmán miniszterelnök a végzetes éjjelen bejárta a főváros kerületjeit. A 9-ik kerületben kezdte meg körutját, innét a 8., 7., 6., 5. és 4-ik kerületet bejárva, a városházáról Budára ment s a második kerületet járta be; az első kerületben a Széchenyi szállodától a templomterig csónakon folytatta útját.

Febr. 25-ike.

Azt tartja egy magyar közmondás, hogy: ha Mátyás jeget nem talál: csinál; ha talál: bontja. Febr. 24-ikére esik jégtörő Mátyás napja, de az idén a szökő év miatt ekkor „Mátyás ugrása“ volt, s febr. 25-ikére jutott a jégtörő napja. Azonban mind a két nappól kivette hagyományos osztályrészét, s a fővárosban és környékén sokáig megemlegetik e két napot.

Febr. 25-iken reggel fél 7 órákor is megszólt a vészjelző ágyú. A víz nagyobb volt, mint az esti lövéskor: 23 és fél láb. A váci jeget hozta meg bősüлт ragadással. Ercsinél még mindig állt a jégtorlasz, s azon alul sem mozdult meg a jég.

25-én délután 2 óra. A veszély rettentő alakban kezd jelentkezni; óriási jégzajlás rohan le a Dunán, teljes szélvihartól hajtva. A Margit-híd terjedő új part parkányzata már ki sem látszik és e felíg kész kavicsöltés bizonyára összeroskad. A boltokat bezárják az utcákon. A „váci gátot“ átesapott az ár, a zsidó temetőt kezdi előnteni, s a lóporos torony mögött a városligetnek veszi útját, legelőször is az állatkertet fenyegetve. Egy távirat jelenti, hogy Ercsinél délen megindultak a bástya-szerű jégtorlaszok, de újra megakadtak.

D. u. 5 óra. A víz nőtt s 23 láb 9 hüvelyk. Jégóriásokat ragad a víz magával. A mentő-csónakokat szekerekre helyezik, s mindenki a katasztrófára készül. Az ó-budaiak helyzete ily nagy vizállás mellett már három nap óta a legkínosabb. Ujpesten 49 ház dőlt össze.

Esti 7 órákor, lapunk bezártakor, hat ágyú-tűvés jelenti, hogy a veszély az eddigi mérvet is meghaladta.

Hogyan végződik a veszély: isten tudja!

A hétről.

© Persze, az árvíz, az most a földolog. Senki se törődik egyébbel most a fővárosban. Mondhat Tisza a mit akar, ki hallgatna oda, mikor a Duna beszél.

Pedig úgy áll a dolog, hogy míg a Duna partot szakít, Tisza az a lassu víz, mely partot mos. Olyan szép esedessen betérjessz a Királyföld megrendszabályozásáról szóló három törvényjavaslatát, hogy a zász atyafiak talán csak az Augsburger Allgemeineből tudják meg, a mit eddig nem tudtak, hogy: nini, hiszen mi Magyarországon vagyunk! Hogy a menykőbe juthattunk oda?

Bizony az árvíz mellett azzal se törődünk valami sokat, hogy utóvégre mégis a nyakunkba várnak holmi Bosniákak meg Herzegovinák. Az az Andrásy dolga, s mi felőlünk ugyan jellecskodhatik b. Rodics, Dalmácia helytartója s képezhet statust in statu, míg csak ki nem tesz a szürét extra statum.

Mindegy már minekünk. Eldicskedhetnek vele a madridi sürgönyök, hogy végre sikerült a királyiesapatoknak Don Carlost pocsékká tenni s hogy elfoglalták főfészékét Estrellát, melyet esapatái távozásuk előtt nagylelkűen — kiraboltak. Ijesztgethetnek vele jó magunkat is,

hogy bizony még Magyarországra jön, hol a modernai herezeg után jószágot örökölt. Mi már azt se bánjuk!

Sőt a mit más körülmények között olyan feszült figyelemmel kísérem, még a francia választások eredménye sem érdekel minket. Jön a sok távirat a republikánusok fényes győzelméről, a legitimisták, bonapartisták leveretéséről, — mindegy volna most nekünk, ha megfordítva történt volna is a dolog. Azt, hogy holdogult Deák Ferenczünk megürült képviselői helyére vagy Horváth Mihály püspök képviselőnek választott — jóformán észre se vettük.

Mennyi zajt csináltak volna mind e kérdések, ha csendes, nyugalmas időben merülnek fel. De most!

Minket most csak a mi Dunánk érdekel, lessük vízének emelkedését, leszállását nagyobb mohósággal, mint a bérze-ember az árhullámzást s megfordítva cselekszünk, mint azok, mert felünk a cursus emelkedésétől s óhajtuk leszállását. Baissierek vagyunk valamennyien.

S a jó isten tudja csak maga, mikor vonul el tőlünk ez a krízis, ez a panique, — a hogy a tözsdén mondják, — mely mindnyájunknak romlásával jár, a nélkül, hogy valakinek haszna volna a mi veszteségünkben.

Irodalom és művészet.

— A „Franklin-társulat“ kiadásában megjelenő „Deák-album“ mind kiállításának díszes, mind belső tartalma által igyekszik megfelelni azoknak az igényeknek, melyeket ily vállalatok méltán köthet a közönség. A tartalomról már adhat némi fogalmat az is, ha a munkatársak sorában a következő irókat felemlítjük: Ábrányi Emil, Ábrányi Kornél, B. B. Vilma, Balázs Sándor, Borostyáni Nándor, Degré Alajos, Eötvös Károly, Frankenburg Adolf, Hajnalka, Halkszj Imre, Jókai Mór, b. Jósika Kálmán, Komocsy József, Négy László, Pap Gábor, b. Podmaniczky Frigyes, Salamon Ferencz, Szász Károly, Szentkirályi Mór, Toldy István, Tóth Kálmán, Vajda Viktor, Várady Gábor, Vértessy Arnold, Visy Imre, Zichy Antal. Ez albumra kiadott s mai számunkhoz mellékel előfizetési felhívást ajánljuk olvasóink figyelmébe.

— A magyarországi protestáns-egylet részéről Szeremley Sámuel hődméz-vásárhelyi reform. lelkes felszólított a magyarországi protestáns egyházak történelmének megírására. Szeremley vállalkozott e műre, s hogy az minél teljesebb és hiteles legyen, kéri a magyar protestáns közönség támogatását, és, ha netán a most. protestáns egyházat érdeklő adatok birtokában volnának, — közreműködését is.

— A Kisfaludy-társaság kiadásában „A tündérőv“ című regényes elbeszélés jelent meg hét énekben, írta Bulla János. Budapest. Az Athenaeum tulajdona. 1876. Ára 80 kr. A pártolói illetmények sorában mgjelent munka az 1876-ik évre számított.

— Beüthy Leótlól „Nemzetlét“ című alatt egy terjedelmesebb munka jelent meg. E munka, mint czimlaja mondja, „tanulmány a társadalmi tudományok köréből Magyarország jelen helyzetének megvilágítására és orvoslására.“ Tartalmas könyv, mely sok tudományos ismerettel fejtegeti a felvett kérdéseket, s általában többet ér, mint ja mennyit furcsa ezime után vár az olvasó. Ára 2 ft. 40 kr. Budapest. Az Athenaeum társulat. 1876. — Ugyancsak az Athenaeum-nál jelent meg „Carilés leánya“ című regény is, írta Colomb asszony, franciaiból fordította U. Ilona. Budapest, 1876. Ára 80 kr.

— A „Magyar könyvesház“ című olesó irodalmi vállalat második évi folyamából hat füzetet, a harmadik évből pedig két füzetet vettünk ismét, s ezek a következő munkákat foglalják magokban: II. évfolyam 5. 6. 7. száma „Lord Byron élete“ írta Castelar Emil, ford. Várnai Géza. Ára 60 kr. A híres spanyol politikus többi művei után ezt is bizonyosan szivesen fogadják a magyar közönség. — A

8. és 9 szám: „Mély titok“ beszély, írta Gaskellné, angolból fordította Csukási József, a szerző életrajzával. Ára 40 kr. — 10. szám: „A Walisból“ beszély, írta Struensee Gusztáv, fordította Batta H. Szilárd, a szerző életrajzával. Ára 20 kr. — A III. évfolyam 1. 2. 3. szám: „Egy eserepár naplója“, regény, írta Virágalmi Ferencz, a szerző életrajzával. Ára 60 kr. 4. 5. szám: „Képek a középkorból“ írta P. Szathmáry Károly. A szerző életrajzával. Történelmi czikkek könnyed modorban a nagy közönség számára. Ára 40 kr. — 6. szám: „D'Aurebonne marquisné“, elbeszélés, írta Pontmartin, fordította Csukási Józsefné. Ára 20 kr. — 7. szám: „Phaedrus, Augustus szabadosa, Aesopus meséinek öt könyve“, fordította Sáványi Jakab. Ára 20 kr. E vállalat minden egyes darabja külön is kapható. Kiadja Budapestben Aigner Lajos.

— A méter-mértékekről Sipőcz Ferencz által írt füzet 2-ik javított kiadásban jelent meg. Az új mértékekkel számításokon kívül, a régi mértékeket és árait ujakra, az új mértékeket és árait pedig a régiekre visszazámítani is tanítja. Ára 10 kr. Két példánytól kezdve megrendelhető a szerzőnél Hatvanban (Hevesm.)

— „Temetési énekek“ című munkára hirdet előfizetést Filep Endre, miskolci helv. litv. orgonista; a munka 12—14 ivre fog terjedni s előfizetési ára 1 frt, mely szerzőhöz küldendő márczius végeig.

— Magyar művészek festményei. A bécsi tartalon nagy figyelemben s dícséretben részesült Mészöly két tájképe s egy nagy kitűnő, műmely Beniczur Gyulától való és Vajk (Szent István) keresztelését ábrázolja. A „K. Népé“-ben gr. W. J. (gr. Waldstein János) meglep elismeréssel ir a fiatal művész festményéről, mely nem soká Budapestben is látható lesz.

— Nemzeti színház. A fővárosi magyar színház újdonságokat mutatott be az utóbbi napokban. A nemzeti színház a norvég irodalom egyik jelesének, Björnson Björstjerne-nek „Csönd“ című színművét febr. 23-án adta elő, Beresényi Béla fordítása szerint. A darabnak a külföldi színpadokról jó híre volt s közönségünk is nagy tetszéssel fogadta a jelen korba annyira beillő irányú színművet. Hőse egy gazdag kereskedő, Tjälde, ki azonban a bukás örvényébe jut, s ezt nagy pazarlás és mindenféle fogással igyekszik leplezni. Hasztalan, csödbe jut. Szólni akar, de vigyáznak rá, ekkor főbe akarja magát löni, de Berent ügyvéd megakadályozza. Végre is szegény ember lesz, s ekkor újra tisztességes munkához fog, lassanként kifizeti adósságát, s családjával a szerény, de munkás körben boldogul él. Egyszerű, természetes motívumait Björnson jó drámai hatással tudta feldolgozni, s alakjai is érdekesek és jellemzetesek. Az előadók sok tapsban részesültek. A főbb szerepeket a Feleky-pár Nagy Imre, Náda, Beresényi, Lendvaine játszották.

— A népszínház újdonsága Offenbachnak egy új operettje „A talleros pékné“, melynek szövegét Meihac és Halévy állították egybe, s zenéje is kellemes, kivált egy zokogó kardal, melyet a közönség mindig ismételtet. Az új operette nem oly hatásos, sem szövegben, sem zenében, mint a népszínház egy másik operettje, az „Angot“, de az szivesen látott darab lett tarkasága, néhány mulattató jelenete és csinos dalai miatt. A megdazdagodott péknét Soldonek ügyesen személyesíti és szépen énekel hozzá. A többi szereplő azonban közepes hatással játszik és énekel, kivéve a karénekeseket.

Közintézetek, egyletek.

— A magyar t. akadémia jog- és történet-tudományi osztályának hétfői ülésén Tóth Lőrincz érkezett, „A szóbeliség, közvetlenség és nyilvánosság rendszeréről a törvénykezésben magyar szempontból.“ Értekezések, mint a modern jogi eszmék egyik veterán előharczosának, dolgozata polemia volt a szóbeliség és közvetlenség ellenfeleivel szemben. Hangsúlyozta, hogy míg az írásbeli eljárásnál maradunk, nem lesz soha megteremtve a szóbeliséghez megkivántható képzett bírói kar. Csak át kell lépni az új rendszerre s lassanként igazságszolgáltatásunk csak oly jó lesz, mint az idegen országoké,

hol a szóbeliség már életbe léptetve. A nemzetiségi kérdésnél a megoldást értekezéssel abban találja, hogy az egyes bíróságoknál a különféle nemzetiségek megmagyarosodásig helyt kell adni a pörös felek nyelvének, a törvényeseknek azonban, mivel ugyis csak ügyvédi képviselet mellett lehet a törvényeszek előtt pórt folytatni, kiválólag a magyar nyelv követelendő meg. — Azután Szilágyi Sándor olvasott fel Szilágyi Ferenczről érdekes adatokat: „Közlemények ifj. báró Wesselényi Miklós életéből” cím alatt. A hallgatóság körében legnagyobb érdekeltséget a „Közlemények” ama része keltett, melyben Wesselényinek az 1838-diki árvíz alkalmával való szerepléséről van szó. A menekvőket — írja Wesselényi — először a Sebestyén-terre vitték, aztán pedig a József-s Ferenczvárosra siettek, hol még nagyobb volt a veszedelem. Naplójában következőleg végzi az árvízről szóló fejezetet: „bárhonnan jött, hol volt s hová igyekezett az ember, mindenütt a roskadó épületek, s felelek lezuhanása szétzúzással fenyegette. Hol elől, hol háta megett, hol oldalról omlott egy-egy épület össze. Csak ezeknek dörgő, ropogó, csörgő lármája nyomta el időről-időre a kétségbeesők sikoltásait és segítségért már rekedt bőgéseit. Tízfelé is akarván s keltetvén menni, s csak egyfelé mehetni, százat is látni egyszerre veszályban, s annak egyszerre csak harmadán segíthetni, s a többit a halál torkában hagyni; visszatapasztani a már merülésgel teli hajótól az atyát, a férjet, kinek gyermekei s felesége már benne vannak, és ezeknek jajjait, zokogásait hallani; mindez oly valami, mit képzelné is borzasztó, de tapasztalni s százaszoros tapasztalni, szívet repesztő.” Végül Ribáry Ferencz olvasott „Tiberius és Tacitus” cím alatt egy élénk korrajzot. Ezzel az ülés véget ért.

— A Kisfaludy-társaság február 23-án tartott havi ülésének elején Lukács Móríc kegyeletesen emlékezett meg Deák Ferenczről, ki sirig barátja volt a költsézet és művészetnek, személyes barátja Vörösmarty Mihálynak, kinek emlékének segített leróni a haladatosság adóját. Vannak politikuskok, kik lenézik a szépirodalmat, kik azt hiszik, hogy egy hosszú meddő politikai szónoklat értékebb egy költeménynél és regénynél. Pedig csak politikai szempontból is mennyi hatása van egy költeménynek, mely felrzza a nemzetet álmból és, egy regénynek, mely feltárja a nemzet sebeit. Deák nem így gondolkozott, ő barátja volt a szépirodalomnak. Az elnök indítványára a társaság ez évi jegyzőkönyvének első pontja Deák emléke, ki élni fog örökké mint Lykurg és Solon. Ezután Tóth Kálmán olvasta fel „Mi lesz a vége?” című költeményét, mely humoros elszánással mondja, hogy szerelme tragédiájának befejezése „egy két rossz vers lesz s ez a vége.” Majd Rákosi Jenő olvasta fel Ábrányi Kornélnak egy költeményét, melynek címe „A férfi”, s egy ifjú házaspárnak egyetlen gyermekök holtteste felett való fájdalomát hatásonosan fejezi ki. — Greguss Ágost pedig Csalomjai fordításában mutatta be Göthe „Velencei epigrammait”, melyek közül, egynek kivételével, mind olyanokat olvasott fel, melyek Szász Károly fordításában nem foglaltak. S utának saját magát fordítva olvasta a „lantos” három dalát „Wilhelm Meister”-ből. Az ülés legnagyobb részét azonban Balázs Sándor felolvasása vette igénybe, ki mint újonnan választott tag „Vig Samu tanulságos története” című elbeszéléssel foglalt széklet. — Vig Samu egy privát társaságban, az „első magyar hazai mértékletességi együletnek” öt tagja előtt beszélt el azt a lélektani rajzot, hogy ő, felesége beszélde természetében következében, hogyan szokott rá a korhelykedésre s az ebből fejlődő tragikus bonyodalmak következtében, hogyan szokott le a boritalról. Az általános derültséget keltett felolvasás után Szász Károly tett indítványt, hogy a társaság Fábán Gábert, élete kilenczedik évétzedének kezdetén, s irói pályájának 59-ik évében, (tehát az 50 éves jubilánus éven is jóval túl) üdvözölje. Fábánnak ugyanis első nyomtatott verse 1817-ben jelent meg ilyen cím alatt: „Bücsűző versek, Tóth Ferencz superintendens tiszteletére, midőn a pápai reform. collégiumbeli theologia-cathédra-t ugyan a pápai ekleziás predikátori hivatalával eserdélt fel. Készítették a collégiumbeli ifjúság nevében F. G. által. Nyomat. Wessprémben”. Második munkája 1820-ban jelent meg s szintén alkalmi mű: „Óda Szentkirályi László

tiszteletére, midőn pestmegyei alispánsgából a kir. Curiahoz itélő mesternek kinevezetett, készítettett F. G. kir. táblai jegyző által”. Az első kísérletknél sokkal fontosabb volt az a kéziratban bemutatott költeménytörök, melyet még 1823-ban akkor írt, midőn Vörösmarty és Czuczor még nem kezdték meg működésüket, vagy ha megkezdték is: Fábán arról mit sem tudott. A hunn előidőkből vette tárgyát s a mű címe „Buda haragja”, tehát körülbelül az a tárgy, a mit Arany is feldolgozott „Buda halálá”-ban. Fábán épösa azon formában van írva, melyet Horácus jelet ki „Ars poetica”-jában, de azon szellemben, melyet az épös minden nemzet irodalmában felvett. A mint Vörösmartyval megismerkedett s annak „Zalán futása”-t megismerte: ő is megmutatta kísérletét, melyet attól fogva félbehagyott s félre is tett, s Kisfaludy Károlynak még csak mutatványt sem adott belőle az „Aurora” számára. Az előadottak s Fábán későbbi pályájának rajzával zárta be Szász Károly indítványát, mely éljenzéssel fogadtatt; a veterán tudós és író a társaság, üdvözlete mellett, arra is fel fogja kérni, hogy epikai töredékének a társaság évlapjaiba való felvételét engedje meg. Végre több apró ügy mellett jelentette a titkár, hogy a pesti nemzeti kaszinó 100 frttal a társaság alapítói közé lépett.

— A természetudományi társaság febr. 16-ki szakülésén dr. Balogh Kálmán egyetemi tanár tartott értekezést ilyen czímmel: „Lesznek-e baktériumok a növénysejtekből?” A burgonya, fekete retek, körte és az uborka sejteinek képző anyagát vizsgálva, úgy találta, hogy azon apró szemesék, melyek azokban szemlelhetők, nem hátramarád elválasztó sejtek, mint ezt Karsten állítja, hanem önálló szervezetek. A friss burgonya, retek és az említett tápszernek minden baj nélkül használtaknak, mit könnyen megérthetünk abból, hogy azokat részint frissében, részint akkor használjuk, ha előbb főzés hatásának tetétek ki, vagy például eczettel készítették. Ha azonban az említett növények romlottak, a bennök bujálkodó baktériumok által káros tényezőkké válhatnak. Ezután még Sily Kálmán olvasott fel egy statisztikai értekezést a Poggendorf-féle statisztikai évkönyvek magyar munkatársairól.

Egyház és iskola.

— Uj püspök. Eperjesi görög-katolikus püspökké, mint a hivatalos lap szerdai száma jelenti, a király dr. Toth Miklós munkás kánonokot s volt budapesti egyetemi tanárt nevezte ki.

— A házi ipar tanítása Szepesmegyében örvendtesen terjed, s a megye községi tanítóinak iglói köre Bánhegyi István tanfelügyelő indítványára elhatározta, hogy a széppességi tankerület községi iskoláiban egy városi és egy falusi minta-műhelyt állít föl, hol különböző kézimunkát fognak tanítani, minör: szalma- és vesszőfonás, lombfűrészelés, könyvfűzés és kötés s egyéb könyvkötői munkák; mindennemű női kézimunkák, kötélverés, asztaloság, esztergályozás, fűrészelés, reszelés és kalapácsos való bűvés, furás, faragás, edények és földrajzi tárgyak mintázása, kertészkedés, házi állattenyésztés, méhészt, selymeszt. A városi műhely költségét 100 forintra, a falusiét csak fele annyira teszik és a hozzá szükséges pénzt a széppességi népnevelési együlettel remélik elnyerni. A tanításra Duchalla Károly remetei és Gorrek András bethlenfalvi tanítók vállalkoztak.

Mi ujság?

— A királyné csütörtökön utra indult Bécsből Angolországba, hol nagyobb vadászatokban fog részt venni.

— Gizella főhercegnő, ki egészségének helyreállítása végett tudvalevőleg térjébe, Lipót bajor herceggel, hosszabb utazást tett Európa déli vidékeire, Lissabonba érkezett, hol a feleséges pár két hetet tölt. Onnan Madeirába mennek egyhavi tartózkodásra. Még aztán a Kanári-szigeteket látogatják meg s aztán april közepén térnek vissza Minchenbe.

— Tisza Kálmán miniszterelnöknél csütörtökön nagy ebéd volt, melyen a képviselőház tagjai közül többen vettek részt, a miniszterelnök neje a „P. N.” szerint ez alkalommal is rendkívüli nyájás-

sággal teljesíté a házi asszony tisztét. Az ebédén — melyet a házi asszonyra mondott egy pár felkészített is fűszerezett — csaknem kizárólag a növekedő árveszélyről folyt a társalgás, s az ebéd folytán s több sürgöny érkezett a kormányállomáshoz az ország egyes vidékeiről az árveszély állapota tárgyában.

— A Széchenyi-lakomát mult vasárnap tartotta meg a budapesti nemzeti kaszinó. Majláth György elnököl az előkelő társaságban, s a Széchenyi által a kaszinónak hagyott díszes serleget a Széchenyi István és Deák emlékére üritette ki. Utána gróf Károlyi István Tiszára s a kormányra mondott toaszto; mondott még Apponyi Albert, Bónis Sámuel, Somssich Pál s többen.

— A Toldy Ferencznek állítandó emlékre b. Sina Simon 300 frtot küldött a Kisfaludy-Társaságnak.

— A fővárosi népszámlálás eredményei — tudvalevőleg a népszámlálás Budapestén január 1-én tartott — még mindig nem jutottak nyilvánosságra, minthogy néhány kerületi előjáró magánál tartja a begyűlt adathalmazt. Annyi azonban már most is megállapítható, hogy 1870-hez képest a lakosság száma általában nem csökkent s csak Budán mutatkozik jelentéktelen csökkenés.

— A farsang, melyről az árvíz óta nagyon kevés tudomást vett a főváros lakossága, nemcsak házasságokat, hanem — párbjakat is szokott szülni. Az idén is történt egy párbaj, az írók és művészek bálján keletkezett összetűzés folytán. Ugyanis, mint egy lap írja, egy előkelő családól való fiatal jogász tánczra kért egy kisasszonyt. A tolongás miatt azonban elvesztette szem elől, s midőn újra találkozott vele, már az egy fiatal gróffal lejtette a tánczot. A jogász a hölgygel tánczokban néhány szót váltott, mit a gróf annyira zokon vett, hogy párbajra hitta ki, s mivel neki másnap Párisba kellett utazni, az ügyet még a baléj utáni viradóra kérte elintézni. A párbaj meg is történt. A jogász mellén igen nehéz sebet kapott, a gróf pedig elutazott Párisba.

— Kitiltott lap. A Lipésében megjelenő „Gartenlaube” című lapról, mely tudvalevőleg sértőn irt királynénkről, egy bécsi sürgöny szerint a postai szállítást kedvezményét megvonták az osztrák-magyar monarchiában.

— Esküdtszéki tárgyalásnak kellett volna lenni csütörtökön, azonban a nem teljes számban megjelent esküdtek azon kéréssel járultak a bíróság elnökéhez, hogy a tárgyalás, tekintve az árvízveszélyt, elhalasztassék. A törvényszék rövid tanácskozás után hivatalból elnapolta a tárgyalást, minthogy a fennfoglalt körülmények közt az esküdtek nem lehetnek azon helyzetben, hogy a kellő lelki nyugalommal járjanak el törvényszerű hivatásukban.

— Elitelt párbajozók. A pécsi törvényszék Szedelmeyer Gyula joghallgatót, ki egyik társát párviadalban úgy megsebezte, hogy pár napra reá meghalt, egy havi, Krasznay Jenőt, segédjét pedig 8 napi fogságra ítélte.

— Magyarok Délamerikában. Buenos Ayresről Balázs Gábor ott utazott hazánkba következő érdekes sorokat írja: „Meglátogattam az osztrák-magyar konzulátust, tudakozandó magyarok után, hol is csak maga a konzul: Paravicini beszél — németül. Ez rideg, barátságatlan öreg ember, a ki mig egyrészlő nem törődik az alattvalókkal, más oldalt behuny szemmel nézi a lengyel zsidók lelketlen üzelmeit, kik is a leggyalázatosabb leányvásárt folytatják. Ideje volna külügyeségünknek erélyes lépéseket tenni külföldi közegeinknél, mert Dél-Amerika köztársaságai elaraszva vannak ily sáfárok üzleteivel s szerencsétlen magyar leányokkal. Csak három magyarról tettek említést Czecz ezredes, egy katonatorvos valahol a vidéken s helyben egy derék asztalosmester: Tarczali. Czecz ezredest meglátogattam; husz éve, hogy itt van, nől vette a híres zarnok elnök; Rosasnak leányát, van öt gyermeke, természetesen mind spanyolok, jól bírja magát, s ő egyuttal az általa alapított katonai intézetnek igazgatója is; a magyar nyelvet már csak törve beszéli.” Czecz Délamerikában nagy tiszteletben részesül.

— A török szultán háziörvosa: Omer pasa bécsi születésű férfi, ki 1848—49-ben részt vett a magyar szabadságharcban, s a magyar emigrációval

került Törökországba. Dr. Omer pasa már ismételve sikerrel gyógyítá a szultánt, kinek teljes bizalmát bírja. Hadosztály-tábornokká való kinevezetésén s 1000 török font arany sterling díjazásán kívül még Valida szultánától drága kővekkel dúsan kirakott burnószelenczét is kapott, a miért sikeresen gyógykezelté a muzelmanok fejedelmét utóbbi betegsége alkalmával.

— Vakmerő vállalat. A Montblancot télen tudomás szerint eddig még senki sem mászta meg. Legújabbban azonban akadt két egyén, a kik e vakmerő kalandra elhatározták magukat. Az egyik francia, a másik angol: Loppé Gábor festő és James Eccles geológ. Mindkettő híres hegymászó s mindkettő magasabb czélok miatt szokta a glátservilágot bekalandozni. Loppé tájképeket fest, Eccles földtani tanulmányokat tesz. Ez a két vállalkozó január 20-dikán reggel feljutott a Montblanc nagy fensikjára, de rögtön vissza kellett térniök, mert nagy szél támadt. A szélvihar a hegyek közt borzasztóbb, erőszakosabb a szivatag zivataránál, s borzasztóbb a legvadabb tengeri vihárnál. A szélvész rohamosan tört ki, s a bátor utazókat csaknem lesodorta a feneketlen mélységbe. A légmérő higanyoszlopa egyszerre 15 fokra esett le, a zérus alá. Az utazók rémülten siettek lefelé, s életük kockázatása mellett oly gyorsan haladtak, hogy a fensiktől Chamounixig terjedő hosszú s veszélyes út pár óra alatt megtették.

— Adakozás. A vasárnapi Ujság szerkesztőségéhez beküldött: Az aradi vértanúk emlékszobrára Makoról Juhász György 1 frt.

Halálozások.

(—á—) Lapunk szerkesztőjét súlyos családi csapás, mely fájdalom érte. Édes atyja, Nagy Ferencz, a kolozsvári ev. reform. kollégium nyugalmazott bölcészettanára, f. évi február hó 22-kén esti tíz óraker, húzamos és súlyos szenvedés után elhunyt. Élete munkásságának s eredményeinek méltatását nyugodtabb perczekre kell fentartanunk. Lelkészi pályára készülvén, mint ó-tordai ref. lelkész kezdte meg hivatalos pályáját, melyről tanári székbe lépett. Negyven éven túl működött a tanári pályán, az erdélyi reformátusoknak előbb zilahi, utóbb kolozsvári főiskolájában, s egy- ideig annak theologiai intézetében. A bölcészeti tudományok előadóját, alapos ismeretek s nyomos gondolkodás mellett, az előadás nagy világossága s ritka népszerűsége jellemezte. E tulajdonait mint író is érvényesítette. Bölcészeti és papi dolgozatain kívül különösen kitűnt a népirodalom terén; már a negyvenes években, tehát oly korban mikor a népies irodalom még jó formán a ponyvára szorítkozott, ő magasabb értelemben vett népkönyt szerkesztett Mentor cím alatt, melyből két erős kötet jelent meg, s mely tudományos ismereteknek a legszeles olvasó körök számára való általánosítására, különösen a természetani ismereteknek és az erkölcsiségnek terjesztésére volt szánva, s melyben különösen az elterjedtebb babonák ellen s a mértékletességi egyletek érdekében szállt sikra. A társadalmi tevékenység köreiben is nagy buzgóságot fejtett ki s különösen nagy része volt az erdélyi gazdasági egyesület alapításában és tevékeny-

ségében. A gyümölcs-, szőlő-mívelés és nemesítés terén társadalmilag úgy, mint irodalmi nagy érdemeket szerzett s élete utolsó éveiben ő szervezte és vezette ama vándorgyűléseket, melyek e téren oly sokat ígérő jötekony mozgalmat indítottak meg. Tordán magának volt szép gyűmölcskertje és szőlője, a legnemesebb fajokkal, melyeket folyvást nemesített és terjesztett. Boldog családi életében, kedves és nyájás a társaságban, tisztelt a közéletben, tevékeny a tudomány és közmívelődés terén, sok könyv és áldás kísérő sirjába, melyet tordai szőlője egy kedvező pontján ástak számára. Nején kívül két gyermeke maradt, egy leánya (Szász Domokos kolozsvári ref. lelkész neje) és fia, lapunk szerkesztője, ki még halála hírének vétele előtt sietett halálos ágyához, de már nem találhatta életben. Áldás és béke poraira!

Horváth Elek volt országgyűlési képviselő s a volt baloldali tagja elhunyt Sopronban 54 éves korában. Horváth E. a szabadságharcban mint százados több csatában tűntette ki magát, Világosnál fogságba került, s több évig közlegény volt az osztrák hadseregben. A kisczelli kerület három országgyűlésre egymásután egyhangulag választá meg képviselőnek.

Id. nádasi Sárközy Kázmér, a Sz.-István-rend vitéze a volt magy. kir. hétszemélyes tábla nyugalmazott bírja, a vértessaljai ref. egyházmegye segédgondnoka, Fehérmegye több országgyűlésen volt követe és több éven át volt tiszviselője, f. évi febr. hó 16-án hunyt el Nyék-Pettenden 77 éves korában.

Martinyi Károly ügyvéd, Petőfi Sándor keresztapja s születési helyének földterítője, Tarcsán elhunyt életének 73-dik évében.

Le Franc Adolf, családi nevén gróf Franking Ad., a dévai reáltanoda derék tanára, ki családi szerencsétlenség következtében, külföldről honunkba menekült és itt rangját, címét letéve, pár év alatt tanári állást vívott ki magának, Déván elhunyt. Benne a grófi család utolsó sarja hunyt el.

Alkér Antal, Alkér Gusztáv városi tanácsnok atyja, ki 45 éven át volt városi hivatalnok, 73 éves korában elhunyt Budapesten.

Elhunytak még: Hatfaludy Gyula huszárhadnagy Debreczenben 22 éves korában. — Markhot István, mint nekünk írják „a város köztisztelői Nesztor” Török-Szent-Miklóson, 84 éves korában. — Erdédi Herczeg Lajosné derék és tisztelt nő Kolozsvárt. — Kovács Lajos a reform. egyház buzgó tanítólelkésze Laczházán, élté 34-dik évében. — Szlavniczei Sándor Zsigmond pestmegyei bizottsági tag, életének 65 évében. — Rácz György soktagu család feje Deesen, 83 éves korában. — Bosznay István Belényes volt ref. lelkésze Debreczenben, élté 73. évében. — Edvi Illés Ádám köz- és váltóügyvéd Budapesten, 73 éves korában. — Török Kálmán kir. járásbíró, ki a költsézet terén is működött, Mezőcsáton, legszebb férfikorában.

Szerkesztői mondanivaló.

— Buzd. B. B. I. A kívánt övnevgy (1875. január — márczius) példányai kiadó-hivatalunkban teljesen elfogytak. Ha más uton megszerehetjük, azonnal meg fogjuk küldeni.

— Kr. István. Verse csak frázisokból és bombasztokból áll. Értekezése pedig csak iskolai chria. Egyiket sem használhatjuk.

— Az erdészleányka. Gyarló kis történet ez. Az ifjúnak sem hitlensége, sem megbánása nincs indokolva, csak elbeszélve mint tény. Így kell elő-

adni valamit az újdonsági rovatban, de nem költeményben.

— N. Próna. Nem találjuk biz azokban „egy szikráját sem a költőességeknek” — s azért nem is biztatjuk arra, hogy többet is küldjön. Ezek a papirkosárba vándoroltak.

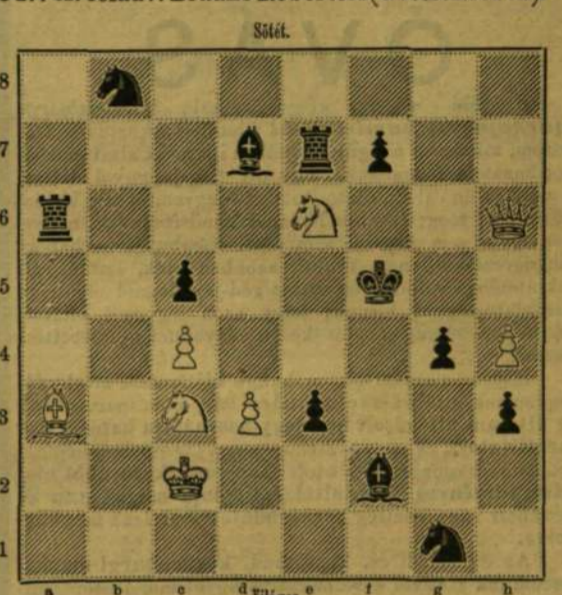
— Camoanához stb. Mind a huszonkét vers azt mutatja, hogy még magyarul kell tanulgatni s csak azután lehet szó róla: van-e az egészben költsézet? Most még nincs. A csomagot még egy hétig megtartjuk. Rendelkezzék feléle.

— Lugos. L. A. A küldeményt köszönjük. Nálunk is előjegyzésben volt már s alkalmilag felhasználjuk.

— ? Nem közölhető.
— Denta. Megkaptuk az átdolgozást és adni fogjuk.

SAKKJÁTÉK.

847. sz. feladv. Braune Róberttől (Gottscheeben).

Világos indul s a negyedik lépésre mattot mond.

842-dik számú feladvány megfejtése.

- (Kélt Fülöpöt K.-ban.)
VII.	SV.
1. Fd4—f6	Kc7—d6
2. Vg1—c1	Kd6—e6 (a)
3. Fe4—d5+	Ke6—d6:—f6
4. Ve1—c6—g6 mat.	
2. d5—c4:
3. Ve1—c4: tetsz. szerint
4. Ve4—c6 mat.

Helyesen fejtették meg: Veszprémben: Fülöp József. — Gelsen: Glesinger Zsigmond. — Sárospatakon: Gérecz Károly. — Debreczenben: Zagyva Imre. — Sziget-Csepén: Mayer Károly. — Miskolcon: Hartmann testvérek. — Budapesten: K. J. és F. H. — Stratimuron: Vass János. — Keskémén: Galambos Károly. — A pesti sakk-tör.

Felelős szerkesztő: Nagy Miklós. (L. Egyetem-ter 2. sz.)

Nyilt-ter.*

Mindazon t. e. urak és hivatalok, melyek Herczeg Ödön által kiadott „a méterrendszer megismertetése” című munkát az előfizetési iven megrendelték, de eddig példányt nem kaptak, sziveskedjenek a „Franklin-Társulathoz” Budapesten, fordulni, ki ebbeli felszólításoknak azonnal megfelele. Szerzőhöz intézett sok felszólamlás bizonyítja, miszerint sok megrendelés elvesszett. A mű ára 2 frt.

* Az e rovat alatt közlöttékért a szerkesztőség csupán a sajtótörvények irányában vállal felelősséget.

Tartalom.

Fábán Gábor (arckép). — A csudalatos történet (folyt.). — Képek Görögországból (kétképpel). — Farkaslakona (képpel). — Rajzok az Egyesült-államokból (folyt.). — Strogoff Mihály utazása (folyt. képpel). — Melléklet: A jeges ár-vezek pusztítása. — A hétről. — Irodalom és művészet. — Köztézetek, egyletek. — Egyház és iskola. — Mi ujság? — Halálozások. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Nyilt-ter. — Hetinaptár.

HETI-NAPTÁR.					
Hónapi és hetinap	Katholikus és protestáns naptár	Görög-országi naptár	Izraeliták naptára	Nap	
				kél nyog.	kél nyog.
	február	február (6)	Ader Rosch.	6. p. 6. p.	6. p. 6. p.
27. Vasár.	A Farsangvas.	A ötvendvas.	15 D Zsirhagyó v.	6. 475 39	7. 358 27
28. Hétfő.	Leánder	Leánder	16 Pamphilus	6. 455 41	7. 509 48
29. Kedd	Hushagyó kedd	Rómán	17 Elek	6. 435 42	6. 24 10 53
1. Szerd.	Hamvazó szerda	Albin	18 Leo püspök	6. 425 44	regg. regg.
2. Csüt.	Simplicius	Simplicius	19 Archippus	6. 405 45	8. 57 0 28
3. Pént.	Jézus 5 sz. sobe	Gunda	20 Leo püspök	6. 385 47	9. 36 1 50
4. Szom.	Kázmér	Kázmér	21 Timoteus	6. 365 48	10. 36 3 5

Hold változása. ☽ Első negyed 3-án 11 óra 4 perczkor delután.

Egy határozat használt petis sor, vagy annak helye egyszeri laptalánál 15 krajczár; többszöri laptalánál 10 krajczár. Bélyegdíj külön minden laptalánál 10 krajczár.

HIRDETÉSEK.

Kiadó-hivatalunk számára hirdetőnyelket elfogad **Bécsben: Haasenstein és Vogler Wallfischeasse Nr. 10, Mosse R. Sellenstrasse Nr. 2 és Oppelk A. Wallzeile Nr. 22.**

Bizonyítvány.

Az angol szabadeközötti vásár, mely itt Újvidéken valódi minőségben csupán Schreiber Nándornál (Weber Károly útról, czég: Mai Emil, Budán) kapható, nálunk ugyanazon jó hatást idézte elő mint másoknál, kik köszvény, rheuma, tagfájások, oldalmnyilalások, keresztosonfájalmak s orbánczban szenvedtek. Mi tehát azt erős meggyőződéssel minden szenvedő embertársunknak mint gyors és biztos hatású szert ajánljhatjuk.

Ujvidék, 1857. Pétervárad. **Kehrer Gusztáv**, bórkereskedő. **Weninger János**, **Fuchs Karolina**, **Nagy Ignác**.

ÓVÁS.

Korábbi óvásaim kiegészítésül, **Korneuburgi marhaporon hamisításait** illetőleg, közudomásra hozom, miszerint a legújabb időben iparosok által marhaporhozott forgalomba, egy oly tag-jeggyel ellátva, a mely az én valódi, biztosított véd-jeggyemmel alig különbözhető meg; továbbá léteznek hamisítványok, melyeken ugyan sem czégem, sem a „Korneuburgi marhapor“ megnevezés elő nem fordul, azonban alak, szín és rajz tekintetében valódi, biztosított véd-jeggyemmel oly nagy hasonlatossággal bírnak, hogy azon jeggyel ellátott marhapor-csomagok saját készítményeimmel elcséreltetettek.

Miután a szakértők egyhangú kijelentése által véd-jeggyemnek utánzása constatálva lön, ezen iparosoknak az általam kifogásolt tag-jegy használata hatóságilag megtiltatott, és így figyelmeztetem a jog-ellenes megjelölt marhapor ismét-eladót: hogy annak további eladása törvényes lefoglalattalátatásá után és pénzbírság vagy esetleg fogságbüntetéssel lesz megbüntetve.

Az én valódi es. k. szabad. korneuburgi marhaporomnak t. vevői kéretnek arra figyelemmel lenni, miszerint az, valamint minden egyéb állat-gyógyszereim valódi minőségben kaphatók:

Pesten: TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerész úrnál, király-utca 7. sz. Thallmayer A. és Társa. Halbauer testv., Strobenz testvéreké, Topits J., Kania és Maklár, Kochmeister Frigyes, Stern és Schmidt, Neruda, Hoffmann József úrknál. **Budán:** az udvari „Annyal“ című gyógyszerárban.

Arad: Tones és társ., Priner W S.

Baja: Michitsch Izstvá. **Bal-Gyarmat:** Omazta T. **Batorkés:** Hazay H. E. **Belovár:** Darass J. gysz. **Ber-Ujfalu:** Vas Eugen. **Besztercebánya:** Stadler unok. és társ.

Bosonello: Sucha Bertalan. **Brezobánya:** Zornlaib G. örökösei, Gollner S. és fia.

Csaba: Binner B. **Csaktornya:** Karász A. **Csorna:** Gestetner A. özv. **D.-Földvár:** Nadhara P. **Ersekújvár:** Conlegrer I. **Eszék:** Gobetzky J. B. **Esztergom:** Greff Gyula. **Gálszécs:** Glück Sámuel. **Galgócz:** Eisler D. **Győr:** Lehner F. Ecker F. **Ipolyság:** Mikulágy Gyula. **Kaposvár:** Kohn Jakab, Leipziger A. **Kassa:** Novelly A. **Késmark:** Genersich A. **Keszthely:** Wunsch Fr. **Körmend:** Pressburger L. és fia. **Közeg:** Csacsinovics József. **L.-Szt.-Miklós:** Balló Laj. gysz., Krivos J. **Loos:** Onody J. gysz. **M.-Óvár:** Antoni Ad. **Malacska:** Fridrich J. gysz. **M.-Szigeth:** Héder L. gysz. **Orosz és Papp.** **M.-Vasárhely:** Bucher M. **Marczali:** Isztli Nándor. **Miskolcz:** Pasteyner F., dr. **Csáthi Szabó, Mahr Ed.** **N.-Bánya:** Haracsek és fia. **N.-Beckerek:** Haidegger.

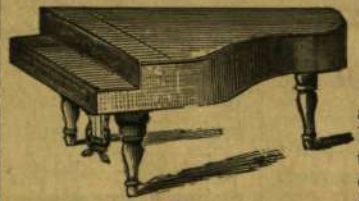
N.-Kanisza: Fesselhofer J. Rosenfeld Ad. Schwarz és Tauber. **Nagyszomb.** Smekal és fia. **N.-Tapolcsán:** Pollak J. **Nagyvárad:** Janki Ant. **Oroszha:** Cofin H. E. **Paks:** Florian és Eizer. **Papa:** Bermüller József. **Pécs:** Sipocz István gysz. **Privigyé:** Filó János, Biennstock M. **Pozson:** Zechmeister testv. Fischer J. utódai, Hakkenberger testvérek. **Sarvár:** Gayer Pál. **Selmecz:** Dimak E. T. **Sopron:** Pachofer L., Lenck Sam, Mezey A. **Székesfehérvár:** Dieballa G. gysz., Pásztor Sánd. **Székesfehérvár:** Kovács Pál, Pinkas S. **Szered:** Würsching testv. Szarvas: Réthy V. **Sz.-Sárkány:** Gestetner L. és fia. **Szigetvár:** Koharits K., Lazits V. **Sziszek:** Dierich A. **Temesvár:** Babuschnik A. **Tokaj:** Soma Zaka. **Trencsen:** Weisz S. B., Groag S. **Ujvidék:** Koda D. **Vágujhely:** Keler Em. **Varasd:** Dr. Halter A. és Hochsinger A., gysz. **Veszprém:** Tuszkau M. és társa. **Vukovár:** Kirchbaum F. **Zala-Egerszeg:** Hubinazky Ad úrnál. **Zimony:** Ivanovics D. fia. **Zólyom:** Thomka Pál.

Ki védjegyem megbízhatóságát olyképp juttatja tudomásomra, hogy az törvényes büntetés alá vonhatom, 500 frtig terjedő jutalmat nyer tölem.

Ezer meg ezer bolygó
Által mint felülmúlhatatlan bőr-színezőszert elismertett hivatalosan megvizsgált ártalmatlan, valódi **RAVISSANTE**
dr. Lejosse-tól Párisban.

Ezen világhírű színezőszert pillanat alatt a legszebb, legtermészetesebb arcszínre idézi elő, a rizs-porrt, valamint minden kenő-dőzöszert fölöslegessé teszi. Fő- és széküldési ráktár: **Schwartz H.-nál, Károlyfalva 1.**

Legjobb alkalom.

A legszebb és legjobb külföldi rövid szárny-zongora a legutóbbi bécsi világiállásról, amerikai eres díórában, fém-hangtartóval és angol művezetellel, a mely 1000 tallérért vásároltatott, és ritkán használtatott, halál-est miatt fele áron eladó. **Árpád-utca 1. I. emelet 26. ajtó.** 1718-4

Az Isten megsegített.

Több évi gond és nélkülözés után, daccára az általános rossz viszonyoknak, reánk ismét földerült a szerencse!

hala Orlicé Rudolf, mennyiségtanár Berlin, Wilhelmstrasse 127, egy játék-utasításának, a melylyel egy nagy ternót nyertünk. 1729

Pesten: Török József gyógyszerész úrnál, király-utca 7. sz. Továbbá a birodalom legtöbb fő- és mezővárosaiban. Ára egy darabnak 50 kr. o. é.

A Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet kiadásában Budapest (IV. ker. egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvtárunknál kapható:

A Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet kiadásában Budapest (IV. ker. egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvtárunknál kapható:

A Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet kiadásában Budapest (IV. ker. egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvtárunknál kapható:

DÖNTVÉNYTÁR.

A magyar kir. Curia semmitőszéki és legfőbb ítélőszéki osztályának elvi jelentőségű **HATÁROZATAI.** Gyűjtötték: **Dr. Dárday Sándor,** kir. it. táblai bíró. **Dr. Gallu József,** a „Jogt. Közl.“ szerkesztője.

Zlinszky Imre, kir. táblai pótbíró.

Az eddig megjelent évfolyamok:

I. II-ik folyam egybefüzetve	2 frt.
II. „ „ „ „ „ „ „ „	2 „
III. „ „ „ „ „ „ „ „	2 „
IV. „ „ „ „ „ „ „ „	2 „
V. „ „ „ „ „ „ „ „	2 „
VI. „ „ „ „ „ „ „ „	2 „
VII. „ „ „ „ „ „ „ „	2 frt 50 kr.
VIII. „ „ „ „ „ „ „ „	2 „
IX. „ „ „ „ „ „ „ „	2 „
X. „ „ „ „ „ „ „ „	3 frt 50 kr.
XI. „ „ „ „ „ „ „ „	2 „
XII. „ „ „ „ „ „ „ „	2 „
XIII. „ „ „ „ „ „ „ „	2 „

Törvényjavaslat. A magyar büntető törvénykönyv. A büntettekéről és a vétségekről. (8-rét 80 lap.) — Ára füzve 40 kr.

NAGY MIKLÓS. Magyarország képekben.

Honismertető album. 400 hazai tárgyu képpel díszítve. Két rész egy kötetben. Ára költe 6 frt. A „Magyarország képekben“ tartalmát képezik: I. Földrajzi vagy egyéb nevezetességi helységek, városok és egész vidékek jellemző leírása. II. Hazai népelel. Elbeszélések és rajzok a nép életéből; népviseletek, népszokások ismertetése. — III. A mult és jelen időből hazánk legnevezetesebb férfialmak arcképekkel díszített élet- és jellemrajzai. — VI. Régi építmények, templomok, várak, hajdankori emlékek, műtárgyak stb. leírásai. A változatos tartalma és díszesen kiállított könyv közel 100 nyelvről írt terjed, ugy jeles hazai művészekről nyert képei, mint jobb íróink tollából eredt szövegeivel, bármely könyvtárnak a szatálnak méltó díszül szolgál.

A „Franklin-Társulat“

magyar irodalmi intézet kiadásában (Budapest, VI. egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

Fontos irodalmi jelentés.

A MAGYAR KÖLTÉSZET KÉZIKÖNYVE

a mohácsi vésztől a jelenkorig, vagyis az utóbbi negyedfél század kitünőbb költői, életrajzokban és jellemző mutatóványokban feltüntetve **TOLDY FERENC** által.

Második, átdolgozott, kiadás, öt kötetben (1963 lapon). Budapest, 1876. 8-rét. Ára füzve 10 frt. o. é., kötve 3 vászonkötetbe 12 frt. o. é.

A honzeretet s a nemzeti méltóságnak — a nemzet fenmaradása e két leghatalmasabb tényezőjének — első alapja a nemzet szellemi életének ismerete, ennek a nemzet közudatába átmenetele. E szellemi élet legközvetlenebbül s legbensőbbben a nemzet költészetében nyilatkozik: aminek érzetében a jelenkor kultúrnapéi, a történelmi minden más ágai felett irodalmok e részét mivelik legfőbb; s ez ismeret alkotja náluk az általános méltóság leglényesebb eszközeit. Nekünk is költőink voltak a nemzet gondolkodása és érzéseinek lepraegnánsabb kifejezői. Ők indították meg s támogatták folyvást a megmentő munkát a nemzeti öntudat ápolása, a hazafüi szent tűz élesztése és irányítása, másfelől a szív, az erkölcsök s az izlés nemesítése által. Ez adja meg a magyar költészetnek nem csak történelmi fontosságát s kiváló érdekességét, hanem úgy nevelő mint gyönyörködtető hatását is.

Irodalmunk e fontos és legkifejtettebb ágának ismeretében vezet be e munka, mely, midőn negyedfél század kiválóbb költőinek életét beszéli el nem csak az irodalomtörténet mindannyi egyes érdekese képeit állítja fel, hanem egyzersémben a nemzeti és kultúrtörténetre vet számos megvilágító sugarakat: s midőn az irókból kiválasztott jellemző műveket vezet fel, magokat a századokat s a nemzetet beszélgeti köz- és erkölcsi élete különböző koraiban és térein. E több mint 850 nagyobb-kisebb, egész és töredék költemény, az elbeszélő és drámai úgy, mint a lyrái s vegyes nemekből, költészetünk oly dúr virágkertjét képezi, mely nem csak tájékoztat, hanem gyönyört is nyújt a névelő olvasónak. Ezt tartva szem előtt, az inkább csak történelmi érdekü korok egy kötetbe szorítottak, míg a mult századnak, az irodalom feléledése óta, szinte egy, a XIX-diknek pedig, melyben költészetünk legszebb termékeinek legnagyobb része született, három kötet jutott, köztük ismét egy, az ötödik, a jelenkornak legkitünőbb szellemeit állítja az olvasó elébe.

Tartalma gazdagságának kitüntetésére felhozzuk az 5 kötet fejezeteinek teljes sorát:

- I. KÖTET.**
XVI. Század: Bevezetés. Horváth András. A jermiádók. Szamosmelléki névtelen. Tinódi Sebestény. Szendrői névtelen. Görgei Albert. Diványi Mehmet (renegát). B. Balassa Bálint.
XVII. Század: Bevezetés. Szenci Molnár Albert. Rimay János. Benický Péter. Gr. Zrínyi Miklós. B. Liszt László. Kathol. egyházi költészet. Gr. Balassa Bálint. Gyöngyösi István. Gr. Kohári István. Népies költészet.
XVIII. Század 1772-ig: Bevezetés. Rádai Pál. B. Amade László. Faludi Ferenc.
II. KÖTET.
XVIII. Század 1772 óta: Bevezetés. Bessenyei György. B. Orcy Lőrinc. Barcsay Abraham. Anyos Pál. Gr. Teleki József. Péceli József. Baróti Szabó Dávid. Révai Miklós. Rájnsi József. Pálóczi Horváth Ádám. Gr.

A tartalomon kívül, a munka ajánlására elég lesz a szerzőnek úgy, mint az előbbi kiadásoknak kiérdemelt hírere hivatkozunk. E munka végfonalán mellett növekedett fel a mai nemzedék nagy része költészetünk ismeretében: úgy hisszük az új átdolgozott s tetemesen bővített a mai napig folytatott kiadás hivatva van a munkának majd félszázad óta gyakorolt hatását ezúttal is folytatni.

A K É M. REGÉNY. Irta: **COOPER FENIMORE J.** Angolból fordította **CSERÉY JÓZSEF.** Két rész. Ára a két résznek füzve 2 frt. 50 kr.

JELKY ANDRÁS bajai úr rendkívüli kalandjai ötödfél világrészben. Történelmi kutforrások alapján. Magyar népkönyv, különös tekintettel a serdültöb ifjúságra. Második kiadás. Hat nagy képpel. — Ára díszkötésben 2 frt 40 kr.

EMIL, vagy **A NEVELÉSRŐL.** Irta **ROUSSEAU J. J.** Francziából fordította és magyarázó jegyzetekkel ellátta **FÜHRER IGNÁCZ.** Ára füzve 2 frt 40 kr. o. é.

Az iskolai takarékpénztárakról. Szózat a tanítókhöz és tanítónokhoz francziál irta **LAURENT.** Fordította: —y.—t. Második, függelékkel ellátott kiadás. Ára füzve 40 krajczár.

ÁTSZÁMITÓ KÖNYV

AZ 1874. ÉVI VIII. TÖRVÉNYCZIKK ÁLTAL BEHOZOTT ÚJ **MÉTERMÉRTEKEKRE,** BUVVATLA RÉGI MÉRTEK ÁRÁNAK AZ ÚJ MÉRTEK ARÁNSZERINTI ÁRÁRA S VISZONT.

A TIEDEBES RENDSZER ALAPJÁN KIDOLGOZTÁK: **XANTUS GYULA** ÉS **WUNDER JÓZSEF,** GVÖRI ELŐ TÁKARÉKÉNTÁRI TISZTVISELŐK.

Umrechnungs-Tabellen

für die neuen, durch den VIII. Befehlartikel vom Jahre 1874 eingeführten **Metermaße,**

wie auch für die Preis-Berechnungen nach dem neuen Maße im Verhältniße zu den Preisen der alten Maße und umgekehrt.

Das Geradluge des Decimalstemes ausgeführt von **Julius Xantus** und **Josef Wunder,** Beamten der Kaiserl. Reichs-Ober-Verrechnungsbureau.

Ára 30 kr.

A magyar váltójogi eljárás.

Az 1840-ki 1844-ki törvényczikkelyek, országbírói értekezletek határozatai és némely újabb igazságügyi ministeriumi rendeletek a legújabb törvények szerint.

Rendszeresen előadva, példákkal és irománymintákkal ellátva, különös tekintettel az orszákr váltójogi eljárásra.

Irta **Dr. KARVASY ÁGOST.** Negyedik a legújabb törvényekhez alkalmazott kiadás. (Kis 8-rét, 168 lap.) — Ára füzve 1 frt 20 kr.

A kandalló mellett.

Beszély- és rajzgyűjtemény. Irta **H A J N A L K A.** Tartalom: Egy igaz történet. — A nagymama. — Margit levelei. — Részvedve. — Hiven a sárg. — Egy este a hegyek közt. — A ki az ideálját keresi. — A ki sohasem szeretett. — Két csattanás. — A mig a férj a klubban van. — Virág Pista csókja. Ára füzve 1 frt 50 kr.

REGÉK.

Irta **WOHL STEPHANIE.** Második bővített kiadás. Hat kametszettel. Képes borítékba keményen kötve, ára 2 forint. Díszkötésben ára 3 forint.

GYÜRKY ANTAL. GYAKORLATI ÚTMUTATÁS, miként kell eljárni a szülődézsmaaváltásg keresztülvitelénél a felek jogbiztosoknak, választott bíróságoknak és községeljáróknak. F.világosított példák- kal és irománypéldákkal ellátva. (8-adrét 92 lap.) Füzve 80 krajczár.

ROBEY ÉS TÁRSAI

gazdasági gépgyármokok és mérnökök

Budapest, üllői-út 1. szám,

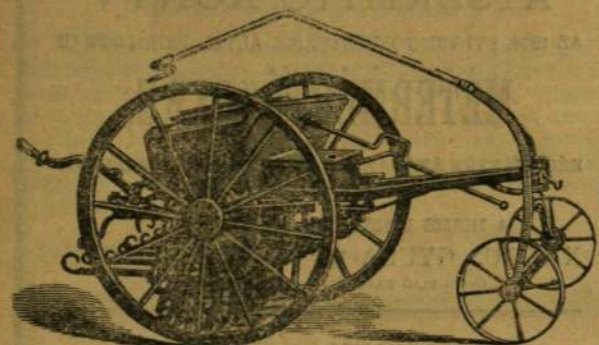
ajánlják

világhírű gőzgépeket, cséplőgépeket,
2 lovas sorvetőgépeket,

centrifugal szivattyukat, arató- és kaszáló-gépeket, lögerelyeket,
konkolyvasztókat, szelelő- és szóró-rostákat, és minden más,
a gazdasági gépszakmába vágó eszközöket.

Elvállalnak minden gépjavitást, rétek öntözési és szárazra
fektetési berendezéseket. 1715

Arjegyekkel kívánatra ingyen szolgálnak.

**MAGYARORSZÁG LEGNAGYOBB!!!
KÖLCSÖNKÖNYVTÁRA!**
BUDAPESTEN
LAFITE és ELSNER
bécsi-utca 6. sz.

A perui coca-növény csodá-
latos táp- és gyógyerejét Hum-
boldt Sándor ezerszavakkal aján-
lotta: „szükmeleg és gumó a
coquerosoknál nem fordul elő és
testük a legnagyobb megerőtés
mellett is minden táplálék és álom
nélkül napokon át éperős mar-
ad.” — Boerhave, Bonpland,
Tudói és valamennyi dél-amerikai
utazók által bebizonyított; a
német tudósvilág elméletileg már

régen, gyakorlatilag azonban csak a mainzi „szerecen”-hez
címzett győgytár Sampson tanár-féle coca-készítmények
használatát által van elismerve, miután ezek friss növényből
készülvén s minden hathatós alkatrészt változtatlanul meg-
tartanak. Ezen készítmények a betegségeken erőszerezsen meg-
visértett mell- és tüdőbetegségeknél, sőt előhaladt korban is
tűnő hatással bírnak (I. sz. lapdacs), gyökeresen gyógyít
minden altesti- és emésztési-betegségeket (II. sz. lapdacs és
bőr), pótolhatlan minden idegbetegségeket és egyetlen gyökerez
gyógyász, különösen mindenféle göngöcs ellen (III. sz.
lapdacs és borszesz). — Ára 1 doboznak 2 frt, 6 doboz 10 frt,
1 üveg 2 frt.
Kimerítő felvilágosítás dr. Sampson tanár-tól, mely a
coca-t helyszínen gondosan tanulmányozta, ingyen s bérmentve
a „szerecen”-hez címzett győgytár Mainzban, és raktárai
által Pesten: Török J., gyógyszer-főraktár Magyarországra
néve, Brunn; Schönach Fer., gyógyszer. Prágában; Fürst
József, gyógyszer. Bécsben; Haubner Ede, angyal-győgytár,
Hof 6., főraktár Ausztriánévze. 448 (26)

A FRANKLIN-TÁRSULAT magyar irodalmi intézet kiadásában Buda-
pesten (egyetem-utca 4-ik szám a.) megjelent és minden könyvtárunknál
kapható:

IRODALMI KINCSTÁR.
Egy-egy kötet fűzve 70 kr. — Kék vászoba díszesen
kötve 1 frt. — Csisos szekrényben a 12 kötet 15 frt.
1. Népdaok, Petőfi S. arcképével (192 lap).
2. Romancok. Vörösmarty M. arcképével
(232 lap).
3. 4. Magyar balladák könyve, Arany J. arcké-
pével (192; 192 lap).
5. 6. Külföldi iant. Magyar költők műfordításai. 2
kötet. (228, 206 lap).
7. Emlékkönyv. A legjelesebb magyar költők
szemén szerdett mondatai. (190 lap).
8. Epigrammok. (207 lap).
9. 10. Szerelm dalnokai. Válogatott gyűjtemény.
(IX, 216; X, 206 lap).
11. 12. Életrajzok. Gyönyömondatok, igazság aranyok
remekirők munkáiból (292; 208 lap).
E két gyűjtemény egy nagy díszes szekrényben
40 frt.

Egy
honvéd-köztűzér élete
1848-49-ben.
Történelmi és életírás.
Ára fűzve 1 frt 40 kr.

Második kiadás.
Épen most jelent meg kiadásomban:
DEÁK FERENCZ
halhatatlan hazánkfának jól talált és díszesen
kiállított arcképe
második kiadásban.
Ára 1 frt 30 kr.
A tiszta nyereségen a nemeskeblű hazafi int-
tőjének megfelelőleg, a budapesti két árvaház ja-
vára fog folajánlatani.
Posner Károly Lajos,
m. k. udv. szállító.
1697
Második kiadás.

A Franklin-Társulat
magyar irodalmi intézet kiadásában Budapest (IV. ker.
egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvtárunknál
kapható:

Vallás és Tudomány.
Irtá: DUX ADOLF.
TARTALMA: A világ rejtély. — Szent Péter és a ter-
mészettudósok. — Az „isten” szó. — Vallás és tudó-
mány testvérek. — Párhuzam hit és tudomány közt.
— A fény mint szervező elv. — A heterogen nemzés.
Az ész kiválása. — A világ-mechanizmus.
Ára fűzve 60 kr.

URBÉRI KALAUZ.
Utmutató az 1848-ki évi törvények által megszünte-
tett urbéri kapcsolatban fennmaradt, s azzal rokon
és összeköttetésben lévő jog- és birtokviszonyok
rendezését tárgyzó ügyekben; az ország vissza-
csatolt részeire és erdélyi területére is kiterjesztve
s gyakorlati iratmintákkal ellátva.
Községi jegyzők, ügyvédi vizsgára készülő kezdő
ügyvédek és bírák használatára.
Irtá
TÓTH LAJOS,
kés- és váltó-ügyvéd, Pestmegye volt tiszti főügyésze.
(8-rét, 408 lap.) fűzve 2 forint 50 krajczár.

Tekintve a még függőben lévő birtokrendezési és szá-
bályozási perek jelentékeny számát 8 különösen a legelő,
erdő- s más elkülönítése iránti pereknek az 1871. LIII.
törvényczikk 48-ik §-ában megszabott egy évi záros határidő
alatt az illető királyi törvényszékek előtt bekövetkezendő
újabb folyamatba tételt: ezen, a birtokszabályozási perek
és kérdések által közvetlen érdekelt községek jegyzői és az
ügyvédi vizsgára készülő ifjúság, de kezdő ügyvédek és
bírák által is elméleti és gyakorlati utmutató használható,
s 26 sűrűn nyomott ívet tartalmazva a fentnevezett kiadásá-
ban már megjelent korszerű munka a t. cz. közönség figyél-
mébe ajánlatik.

TÜNDÉRMESÉK.
A legkedveltebb gyűjteményekből összeállítva.
Ára fűzve 50 kr.

Rugany-gyártmányok.

Vízmentes ecéltőnyök. Bő feccse,
mindkét oldalán horhos kabát, barna bélesse,
ujakkal és fejfedővel. 38' hosszu frt. 7.50, 42'
frt. 8.—, 46' frt. 8.50, 50' frt. 9.50, 54' frt. 10.50.
Ecs feccse kocsi- és hajlék-ujakkal és fejfe-
dővel 46' frt. 12.—, 50' frt. 13.50, 54' frt. 15.—
Elegans fehér és világos külsejű
álönyök és köpenyek 15 frtől 30 frig.
Dupla utcai felöltők frt. 24.—30.—, fe-
lete r I U K A B A T O K frt. 6.50—8.50.
Leváltási laborszédők párja frt. 3.50, com-
bóli való rugany kumacsuk párja frt. 3.50—4 frt.
Maw és fia legjobbaknak bizonyított londoni
gyermekszoptató szilkei, eredeti doboz-
ban keltékkel frt. 1.—
Vízmentes rugany ágybeít-
tek gyermekek és betegék szá-
mára, nagyaguk szorító 9 kr., frt. 1.50,
1.50, 2.50, 3.—3.75.
Anyamellvédők dbja 40—80 kr.
Anyatejfejek 85 kr., 2 frt 20 kr.
Körtenikre, nagyobb álló-
vet- és anyamell-ecékesedők 5
nyagaguk, frt. 2.50, 2.75, 3.—3.75, 4.50.
Ily nahan kis sebfeccsenedők 40, 75, 9 kr.
Szivattyus nitvót (Clystier) fec-
csenedők frt. 3.50, 4.—, 4.75.
Léggel töltető rugany-párnák, fej-
párnák frt. 4.50—8 frt g. gömbölyű és szögletes ál-
párnák frt. 3.75—8 frt g. nyakoszorók, piletik stb.
Vizelő-edények, víz-é-receptensek
bolyaggyengeségben szenvedők számára, a gyűb se-
bészeti szedők, igen kedvelt és ezélszerű ma-
ganyjátékok, mint csörgők, labák, bóbócok,
madarak, játok stb. Minden nagyságu ruganylabbák
és sok egyéb tárgyak, melyekről szivesen szolgálnak részletek új
arjegyűnkkel.

KERTESZ ÉS EISERT Budapest, Dorottya-utca 2.
Irási helyszínek utávért mellélt gyűzzen szolgálnak.

Jó és olcsó lábbeli kapható
TEMESVÁRY EMÁNUEL
magyar lábbeli-gyárában
Budapest, király-utca 1. sz.
Különösen ajántható:
Hölgyeknek:
Topánkák, fűzésre, brüneből, lak-orrál, szép tűzés-ékítéssel frt. 2.70.
Topánkák, gummi-csaggal brüneből, lak-orrál magas vágással, finom
kiállításban frt. 3.—
Topánkák, gummi-csaggal, erős chagrín- vagy borjúbőröböl, szögesszt
és aróftal dupla-talppal frt. 3.50

Úraknak:
Topánkák fényes- vagy bagaria-bőröböl, szögelt és aróftal talppal frt. 4.—
Topánkák szalon-lakos mincei borjúbőröböl frt. 4.50
Vadász- és egyéb csizmák, bagaria- vagy fényes bőröböl, aróftal dupla-
talppal frt. 9.—
Fin-topánka frt. 2.50
Leány-topánka brüneből vagy bőröböl frt. 2.—
Gyermek-topánka brüne- vagy bőröböl frt. 1.80
Kimerítő arjegyzekek ingyen és bérmentve. — Levélbeli meg-
rendelések posta-utávért mellélt a legjobban eszközölöttek.

A Franklin-Társulat
magyar irodalmi intézet kiadásában Budapest (egyetem-utca 4. szám)
megjelent és minden könyvtárunknál
kapható:
BENICZKY IRMA.
A nők hivatása.
(Nyolczszádrét, 248 lap)
Fűzve 1 frt 20 kr.

Az igazságtalan kicsinyítések daczára
mégis a híres
ORLICÉ RUDOLF
mennysiségtanárhoz, (Berlin, Wilhelmstrasse 127),
fordulék egy játék-utastásért, és ime — már
a harmadik huzáson
egy ternot
nyerék
egy nehány száz forinttal!
Bodenbach. Zentner J. Lajos, munkás.

A Franklin-Társulat
magyar irodalmi intézet kiadásában Budapest (IV. ker.
egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvtárunknál
kapható:

A BÜNTETTEK
ÉS
BÜNTETÉSEIK.
A büntetőjog különös része.
Tekintettel az újabbkori törvényhozásra és hazai tör-
vényjavaslatunkra.
Irtá
SCHNIERER ALADÁR.
Ára fűzve 3 frt.

Előfizetési feltételek: **VASÁRNAPI UJSÁG** és **POLITIKAI UJDONSÁGOK** együtt: / egész évre ... 12 frt / fél évre ... 6 * / Csupán a **VASÁRNAPI UJSÁG**: / egész évre ... 8 frt / fél évre ... 4 * / Csupán a **POLITIKAI UJDONSÁGOK**: / egész évre ... 6 frt / fél évre ... 3 *

10. szám. — 1876. Budapest, márczius 5. XXIII. évfolyam.

BEDEKOVICH KÁLMÁN.

BEDEKOVICH Kálmán nem első ízben lép most a Budapesti székelő központi magyar kormányba, mint horvát-szlavon-dalmát miniszter. Midőn az 1868. évi XXX. t. cz. az 1848-ki törvények által felállított s 1867-ben újra visszaállított felelős magyar minisztérium személyzetét, az időközben létrejött magyar-horvát kiegyezés értelmében még egy kilenczedik, horvát-szlavon-dalmát miniszterrel szaporította: Bedekovich Kálmán, akkor Varasd-megye főispáni helytartója s a horvát országgyűlésnek a magyar főrendi házban egyik küldötte volt az első, ki e tisztre meghivatott. Később a szint' oly fontos báni hivatallal cserélte fel miniszterségét. Majd ismét a magánéletbe tért vissza. A korona bizalma most ismét onnan szólította elő, hogy a huzamos gyöngékedése miatt felmentését rég és ismételve kérő Pejacevich Péter gróf helyét foglalja el a központi kormányban, s így nemcsak Horvát-Szlavonországban köztisztviselőben álló és a különböző pártok mérsékeltbbjeinek bizalmát csaknem egyaránt bíró, de nálunk is már előbbi működéséről ismeretes s a legjobb emlékezetben lévő egyénre esett a korona ez újabb bizalma, midőn a napokban a hivatalos lap az ő kinevezetését hirdette „tárczanélküli horvát-szlavon-dalmát miniszterré“.

A „tárczanélküli“ szó e kinevezésben azt jelenti, hogy a horvát-szlavon országos kormányzat vezetése tulajdonkép a Zágráb-ban székelő bán kezében van, ki alatt a szorosan belügyekben, minők a bel-, igazság-, vallás- és közoktatásügyek, egyes osztályfőnökök működnek, míg a központi magyar kormányban tárcza nélkül ülő miniszter az általános politikát képviseli s az anya- és a társországok közötti szoros közjogi kapcsolatnak személyesítője s mintegy megtestesítője.
Mivel a horvát viszonyok súlypontja, ez idő szerint a báni állásban van, a horvát-szlavon miniszteri tárczánál történt változás annál kevésbbé tarthat nagyobb politikai jelentőségre számot, mivel Pejacevich gróf visszavonulása tisztán magánjellegű, s jelesen egészségi szempontból

történvén: rendszerváltozásról egyáltalában nem lehet szó, Pejacevich gróf és Bedekovich különben is ugyanazon politikai árnyalathoz tartoztak mindig. A horvát nemzeti párt túlzói előtt egyik sem lehetett kedves egyéniség; de még e párt mérsékeltjei szivesen látták a miniszter-
Bedekovich Kálmán 1818-ban, ok-

BEDEKOVICH KÁLMÁN.